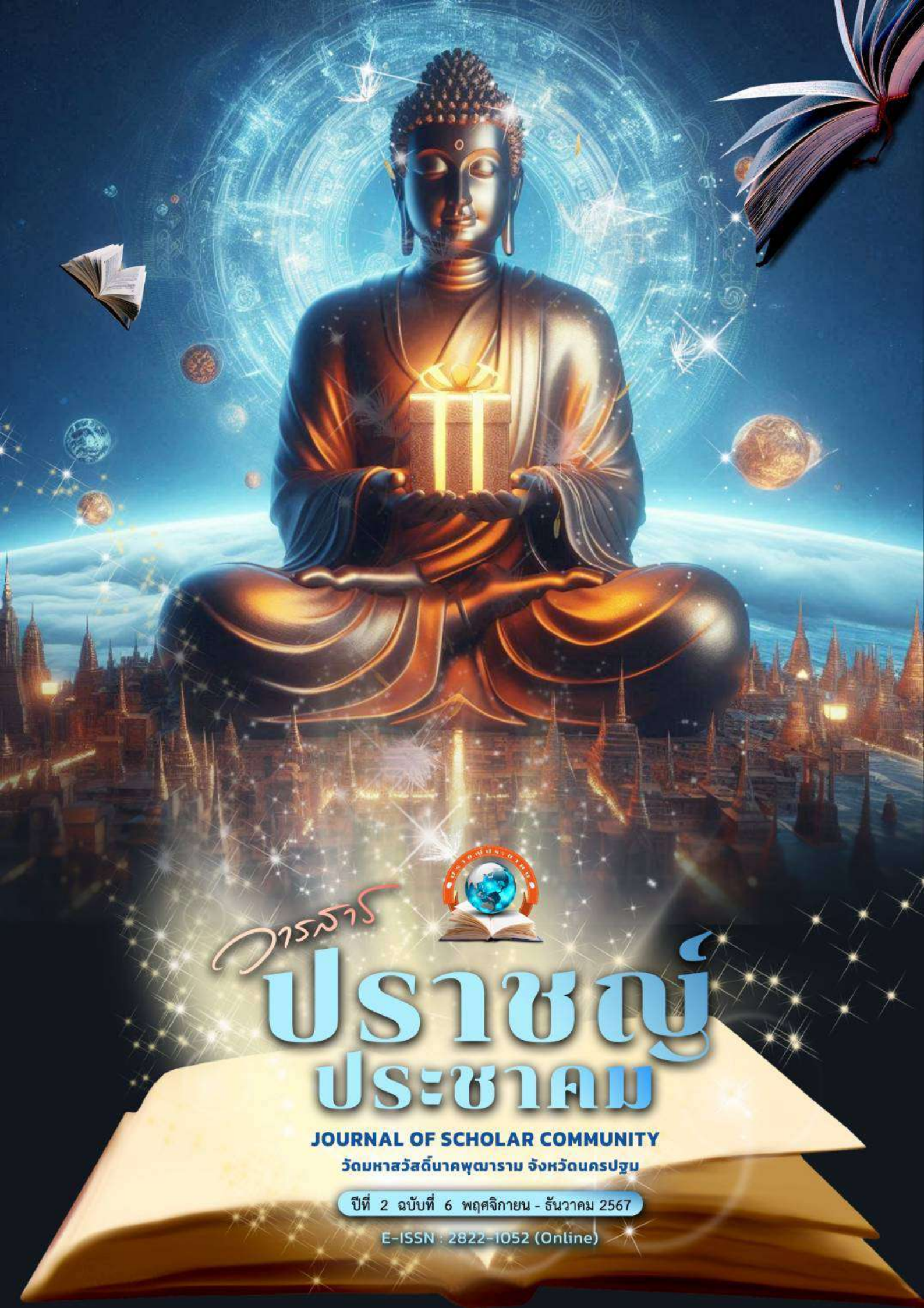

วารสาร

ปราชญ์ ประชาคม

JOURNAL OF SCHOLAR COMMUNITY

วัดมหาสถิตินาคพุฒาราม จังหวัดนครปฐม

ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567

E-ISSN : 2822-1052 (Online)

วารสารปราชญ์ประชาคม

Journal of Scholar Community

ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2567

E-ISSN: 2822-1052 (Online)

ที่ปรึกษา

พระพรหมศากยวงศ์วิสุทธี, ดร.

พระมหาวชิตร กลยานจิตโต, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

บรรณาธิการบริหาร

รองศาสตราจารย์ ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ

บรรณาธิการเล่ม

พระมหาอรุณ ปญฺญารุโณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์พีรพัฒน์ พันศิริ

อาจารย์ธนะชัย สามล

อาจารย์ไชยยา เรืองดี

อาจารย์สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

นายณัฐพล วิทย์เรืองชัย

นางสาวภาวพรรณ กิจประเสริฐ

นางสาวณัฐฐา แจ้งอักษร

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

พระครูสุนทรธรรมโสภณ, รองศาสตราจารย์ ดร.

พระมงคลธรรมวิธาน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ดุลยเกษม

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรณรงค์ สกกุลศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.สถาพร เจริญธรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวุฒิ สมยานะ

รองศาสตราจารย์ ดร.อุสา สุทธิสาคร

รองศาสตราจารย์ ดร.วีไลรัตน์ ศิริรินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี ขุนทองจันทร์

รองศาสตราจารย์เจษฎา บุญมาโฮม

รองศาสตราจารย์ประจวบ ประเสริฐสังข์

รองศาสตราจารย์ พล.ต.ต.ดร.กิตติ์ธนต์ เลอวงศ์รัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ภู่อระกูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวินท์ ศาสนพิทักษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินิตา ภัคดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง

แม่ชีบุญช่วย ศรีเปรม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

ดร.รัชนีชีวาท์ แซ่ตัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดเสนาหา นครปฐม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล

สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

บทบรรณาธิการ

“วิธีลืมอดีตที่ดีที่สุด คือ พยายามทำปัจจุบันให้น่าจดจำ”

- ดังตฤณ -

วารสารปราชญ์ประชาคม ฉบับที่ 6 ปีที่ 2 ของเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม จากลาปีเก่า 2567 สูศกใหม่ 2568 การณ์ปัจจุบันของวันนี้ โศกนาฏกรรมเครื่องบินโดยสารของประเทศอาเซอร์ไบจานและเกาหลีใต้ ประสบอุบัติเหตุที่ไร่ยางสังหรณ์ ทำให้มีผู้เสียชีวิตหลายร้อยคนไม่จำกัดเพศ วัย อายุ สถานะ และอาชีพ “น หิโน สงครนเตน มหาเสนน มัจจุนา: การผลิตเพี้ยนต่อความตายที่มีสมุนมากมาย ย่อมเป็นไปได้เลย” กาลเวลาได้เดินไปพร้อมกับอายุขัยของมนุษย์ที่สั้นลง ความทุกข์โศกเศร้าเคล้าความสนุกสนานสันทรรหาในโลกมายาสะทอนกฎสังขารแห่งการเกิด แก่ เจ็บป่วย และม้วยมรณฺ์ ละครชีวิตเรื่องสั้นเกินกว่าจะใช้เวลากับสิ่งที่ไม่มีความหมาย เพราะชีวิตมิใช่แค่เกิดมาแล้วตาย แต่ยังมีเรื่องราวอีกมากมายระหว่างทางให้ได้ใช้ชีวิตอย่างมีความหมายตราบนั่นลมหายใจ สรรพสิ่งในปีก่อนต่างเป็นบทเรียนและความทรงจำ และในทุกปีที่ผ่านมาจึงมีคนแปลกหน้าจะกลายมาเป็นคนรู้จักกัน และคนที่เคยรู้จักกันจะกลับกลายเปลี่ยนเป็นคนแปลกหน้าได้เช่นกัน นี่ละหนอ! วิถีมนุษย์นั้นไซ้ร้ ยากแท้หยั่งถึง?

มหาเศรษฐีมีทรัพย์นับอนันต์ วันหนึ่งสมบัติพลันสูญหายเพราะอภัยกรรม ข้าราชการฐานันดรสูงลิ้น วันหนึ่งหลุดหล่นเข้าทัณฑสถานเพราะกังฉิน ดาราเด่นดั่งดั่งดาวจรัสฟ้ากลางหาว วันหนึ่งคราวอับแสงร่ำไห้เพราะไร้งาน บ่าวสาวคู่รักสุดสวาทเคยสัญญามั่น วันหนึ่งตัดสัมพันธ์เพราะหมดใจไม่เหลือเยื่อใยให้โหยหา พระสงฆ์อวดองค์ทรงฤทธิเดช วันหนึ่งอาเพศหมดศักดิ์เพราะสิ้นศีล ข้อคิดสังขธรรม “ความสำเร็จในอดีต มิใช่จะเป็นหลักประกันในอนาคต” กฎแห่งสรรพสิ่ง คือ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปตามโลกธรรม ดังนั้น สุขจึงผูกอยู่กับปัจจุบัน ทั้งเหตุพฤติกรรมของวันนี้จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงได้ในอนาคต การเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุด คือ การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครั้นเมื่อปัจเจกชนระดับตนได้เปลี่ยนแปลง ย่อมทำให้หน่วยครอบครัว ชุมชน สังคม จวบที่สุดโลกมนุษย์จำต้องเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบที่คาดหวังจักให้เป็นได้ในทุกวัน และวันที่ดีที่สุดของชีวิต คือวันเวลาที่ได้ใช้สร้างคุณงามความดี

สูงกว่าเรา จงเคารพ

เสมอเรา จงให้เกียรติ

ต่ำกว่าเรา จงเมตตาเอื้ออาทร

วารสารปราชญ์ประชาคม เรียนรู้ว่า ความเห็นแก่ตัวเป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุดของมนุษยชาติและเป็นภัยที่คุกคามมนุษย์ทุกยุคสมัย ความเมตตาเอื้ออาทรต่อกันต่างหากที่จะสร้างโลกนี้ให้สงบสุขและฉ่ำเย็น คุณค่าที่เป็นจริงของมนุษย์สามารถประเมินกันได้ที่การปฏิบัติต่อบุคคลๆ หนึ่ง และบุคคลๆ นั้น ไม่สามารถตอบแทนคืนอะไรได้เลย หรือการเสียสละ มีจิตสาธารณะ กระทำในสิ่งที่ดีที่ผู้อื่นนั้นยากที่จะกระทำได้ จึงเชื่อว่าเป็นผู้สร้างสิ่งที่ยิ่งใหญ่ของความเป็นมนุษย์ เพราะเชื่อว่าความสุขนั้นจะสอนให้นึกถึงผู้อื่น แต่ความทุกข์จะสอนให้รักแค่

เพียงตนเอง หรือว่าการนึกถึงผู้อื่นให้มากขึ้น แล้วเห็นแก่ตัวให้น้อยลง เรียกชื่อว่า “บุญ” “บุญ” แปลว่า “อิมเมมเพรมาปรีดี” โดยสังเกตว่าผู้สร้างบุญหรือความดีงามจะมีความสุขทุกครั้งเมื่อยามเวลาได้นึกถึงสิ่งที่ตนเองได้กระทำ

วโรกาสวันขึ้นปีใหม่ เถลิงพุทธศก 2568 วารสารปราชญ์ประชาคมขอนแก่นโมทนาในกุศลจิตของทุกท่านที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งของวารสารสำหรับสร้างฐานองค์ความรู้คู่สังคมให้มั่นคงและยั่งยืนเพื่อบ้านเมืองไทยพร้อมนี้ ด้วยอำนาจแห่งความตั้งใจดีและมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นของทุกท่านผู้สรรค์สร้างงานวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิที่เติมเต็มบทความให้มีความสมบูรณ์ ตลอดถึงผู้เผยแพร่จากบทความตามวิสัยของปราชญ์เมธีขอให้ทุกท่านมีความสุข ความเจริญ ความสมหวัง และมีพลังฤทธิ์ที่ดั่งามทั้งกายจิต ชีวิตสังคม และอุดมปัญญาสืบกาล

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทความวิจัย	
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3	1-15
ศศิธร สันใจ และสายชล จินใจ	
รูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model	16-30
นันทกรฐ์ ทิพย์สูงเนิน	
บทความวิจัย	
การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมตามหลักสารานุกรม: บทเรียนจากการศึกษาตำบล โพนางดำตก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท	31-45
ณัฐกรรณ์ ปะพาน, เรืองวิชญ์ นิลโคตร, ฐิติวัธส์ สุขป้อม และณัฐพัชร สายเสนา	
กฐินทานกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตวิถีพุทธบนฐานสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย	46-58
พระมหาเมื่องมนต์ ศรีปัตตา	
ภาวะผู้นำยุคการเปลี่ยนแปลงกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมในชีวิตประจำวัน: บริบทหลัก ทศพิธราชธรรม	59-71
พระมหาสีพันดอน ขันติโสภโณ (สุวันนะแสง)	
กระบวนการพิจารณาบทความ	72

การ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึก ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ศศิธร สันใจ^{1*}

สายชล จินโจ²

รับบทความ: 10 ตุลาคม 2567 แก้ไขบทความ: 15 ธันวาคม 2567 ตอบรับบทความ: 28 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นและ 3) หาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่พัฒนาขึ้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง จำนวน 8 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบ 3) แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติพื้นฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t-test Dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง พบว่ามีประสิทธิภาพ $(E1/E2) = 82.50/83.13$ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มเป้าหมายคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.78, \sigma=0.47$)

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ เสริมทักษะการเขียน แบบฝึกภาษาอังกฤษ การสื่อสาร

¹ โรงเรียนบ้านหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3

* อีเมล: Sasithorn78@hotmail.com

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Organizing Learning Activities to Enhance Writing Skills Using English Communication Exercises for Grade 5 Students at Ban Luang School

Sasithorn Sanjai ^{1*}

Sacihol Jinjo ²

Abstract

The purpose of this article 1) Study the effectiveness of organizing learning activities to enhance writing skills using English exercises for communication for Grade 5 students at Ban Luang School. 2) compare the academic achievement before and after organizing the learning activities to enhance writing skills using the developed English communication exercises and 3) find the satisfaction of the target group towards the learning activities to enhance writing skills using the developed English communication exercises. This research is a quasi-experimental research. The target group used in the research is 8 Grade 5 students at Ban Luang School, Semester 1, Academic Year 2023. They was selected by Specific selection. The instrument for collecting data was 1) Learning management plan, 2) Academic achievement test, 3) English writing exercises for communication, and 4) Satisfaction questionnaire. Analysis data by Descriptive statistics and hypothesis testing with t-test (Dependent). The research results were found as follows; 1) The efficiency of organizing learning activities to enhance writing skills using English exercises for communication for Grade 5 students at Ban Luang School was found to be effective ($E1/E2 = 82.50/83.13$, higher than the specified criteria. 2) The academic achievement of the target group's post-learning scores were significantly higher than the pre-learning scores at the .05 statistical significance level, and 3) The satisfaction of the target group towards the learning activities to enhance writing skills by using English language exercises for overall communication was found to be at the highest level ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.47$).

Keywords: Learning Activities, Writing Skills, English Exercises, Communication

¹ Ban Luang School, Chiangmai Primary Education Service Area Office 3

* Email: Sasithorn78@hotmail.com

² Faculty of Education Dhonburi Rajabhat University

บทนำ

ปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้นและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560: 1) กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้ จึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อเน้นให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน และสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเร่งปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกันเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเสริมสมรรถนะและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาตน อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) จึงกำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและพัฒนาให้นักเรียนให้มีสมรรถนะ และทักษะตามที่กำหนดและใช้กรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ได้แก่ The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย (สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : 2)

การจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษในยุคปัจจุบันนี้ จะเน้นการประยุกต์แนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) โดยการให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะทางการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับครูผู้สอนทุกคนเพราะครูต้องปรับเปลี่ยนบทบาทการจัดการเรียนการสอนจากเดิมที่เป็นผู้ชี้แนะการเรียนรู้มาเป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวก” ในการเรียนรู้ที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางแทน ครูผู้สอนต้องทำงานหนักขึ้นเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมกับความต้องการของนักเรียนช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารแก่นักเรียน สอดคล้องกับ เพ็ญยุพา คำแก้ว (2563: 3) กล่าวว่า การพัฒนากิจกรรมทางภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนได้กล้าแสดงออก โดยใช้บทสนทนาเพื่อสื่อสารกับบุคคลรอบข้างในสถานการณ์ต่างๆ ฝึกใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสารได้อย่างมั่นใจ มีการ

พัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษและนำความรู้ไปประยุกต์ ใช้ในชีวิตประจำวันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เนื่องจากการสอนภาษาตามแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการใช้ภาษาของผู้เรียนมากกว่า หลักเกณฑ์การใช้ภาษา ให้ความสำคัญกับความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาและความถูกต้อง เน้นการทำกิจกรรมเพื่อการฝึกฝนการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากที่สุด เช่น มีการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้สนทนาโต้ตอบกันเป็นคู่ กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ มีการเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ลาเซนฟรีแมน (Larsen-Freeman, 2002) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนวิชาภาษาอังกฤษสื่อสาร คือ ผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารภาษาอังกฤษได้ โดยผู้เรียนมีความรู้ด้านโครงสร้างภาษา ความหมายของ คำศัพท์ และหน้าที่ของภาษา นอกจากนี้ ผู้เรียนต้องเลือกรูปแบบของภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสิ่งที่มีความโดดเด่นในการสอน คือ เนื้อหาของการเรียนจะอยู่ภายใต้กระบวนการทางกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งสิ้น

จากความสำเร็จและเป้าหมายที่กล่าวมาแล้วจำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างพอเพียงที่จะนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตและใช้เป็นพื้นฐานและเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ แต่จากการประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ)ที่ผ่านมา ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565) ผลการทดสอบระดับประเทศ (O-Net)(Ordinary National Educational Test) ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งเน้นการวิเคราะห์การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในรายวิชาภาษาอังกฤษพบว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ โดยมีเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 37.62 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยผลทดสอบของนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้คะแนน 33.57 คะแนนตามลำดับ ระดับโรงเรียน ได้คะแนน 27.08 คะแนน ผลการทดสอบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าควรให้ความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษามากยิ่งขึ้น ผลการทดสอบขั้นพื้นฐานระดับชาติ O-NET ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สะท้อนให้เห็นว่า ควรพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างถูกต้องและเหมาะสม และผลสัมฤทธิ์รายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในปี 2565 ซึ่งพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ (โรงเรียนบ้านหลวง, 2566) และจากผลการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ การใช้ภาษาอังกฤษจึงใช้เรียนในห้องเรียนเท่านั้น ไม่ได้ฝึกทบทวนบทเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ล่าช้า เนื่องจากการเงินอ้อย ไม่กล้าแสดงออก ไม่มั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ การเรียนรู้จึงไม่ตรงตามตัวชี้วัดที่หลักสูตรและตามกรอบของ CEFR ที่กำหนดไว้ ด้านทักษะการเขียนภาษาอังกฤษในการเขียนสะกดคำ การเขียนคำศัพท์ การเขียนถามตอบ การเขียนเพื่อการ

สื่อสารภาษาอังกฤษเป็นสำคัญ ครูมีการสอนและทบทวนฝึกฝนเกี่ยวกับทักษะการเขียนน้อยเกินไปเนื่องจากการเขียนภาษาอังกฤษต้องใช้เวลาในการเรียนการสอนมากต้องใช้เวลาในการตรวจสอบมากกว่าทักษะอื่น ๆ นั่นคือทำให้มีการปฏิบัติสัมพันธ์น้อยมาก (โรงเรียนบ้านหลวง, 2566) ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้จึงเป็นการเสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เนื่องจากความสำคัญของแบบฝึกการเขียนเป็นวิชาทักษะ จำเป็นต้องมีการฝึกฝนและทำกิจกรรมเพื่อฝึกฝนความรู้ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องจัดทำแบบฝึกให้แก่นักเรียนเพื่อให้ได้รับการฝึกฝนอย่างเต็มที่และเป็นการส่งเสริมความสามารถในการเขียนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อหาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่พัฒนาขึ้น

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

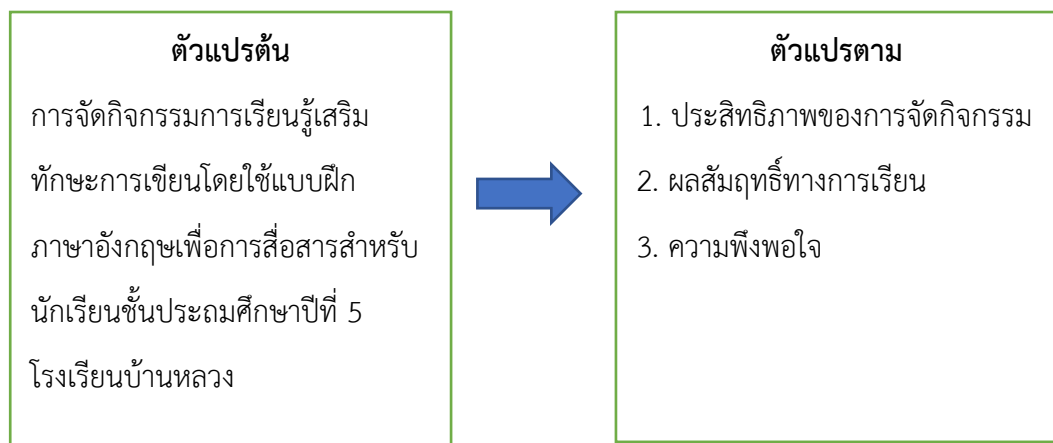
การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน มีพื้นฐานมาจากมุมมองการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยคำนึงถึงธรรมชาติและความต้องการพฤติกรรมและปัญหาของนักเรียน มีองค์ประกอบการวิเคราะห์บริบทใช้วิธีการที่สร้างสรรค์เพื่อช่วยผู้เรียนสร้างกรอบแนวคิดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเรียนรู้ การจดจำ และการดำเนินการ โดยพิจารณาถึงแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ วิธีการสอนต่าง ๆ รวมทั้ง การประเมิน ในทุกด้านเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาจากมุมมองการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Dick Carey and James, 2005) เช่นเดียวกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2555 : 221-223) ได้กล่าวว่าของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นสภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระบบ ระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการแนวคิดหรือความจริงต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้จะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่า มีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ (Joyce and Weil , 2015: 7) ในการศึกษาครั้งนี้จึงนำแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนไปพร้อมกันอย่างรอบด้าน ทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ

โดยพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคม ทฤษฎีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้เรียน ครู หรือเพื่อน มีการให้ความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความสามารถมากกว่าช่วยเหลือผู้ที่มีความสามารถน้อยกว่า โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลาง ซึ่ง ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวโกตสกี (Vygotsky's Sociocultural theory) เชื่อว่า พัฒนาการและการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของสังคมต่อการพัฒนาการทางปัญญาของผู้เรียนปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและมุมมองวัฒนธรรมของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาทางปัญญา อีกทั้ง ไวโกตสกี (Vygotsky, 1978: 49) ได้เสนอโซนพัฒนาการ The Zone of Proximal Development (ZPD) ที่เป็นโมโนทัศน์ที่สำคัญเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ เน้นบทบาทครูผู้สอนให้มีหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ ควบคุมดูแล ชี้แนะให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน หรือ ผู้เรียน และครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงสรุปเพื่อใช้ในงานวิจัยได้ว่าองค์ประกอบของทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคม มีองค์ประกอบของทฤษฎีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ 1) ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง 2) มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม (Interaction) 3) การเรียนแบบร่วมงาน (Collaborative Learning) 4) มีการช่วยเหลือเสริมศักยภาพ (Scaffolding) และ 5) การทดสอบวัดความสามารถของผู้เรียนการกำหนดหรือจัดการเรียน และนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เนื่องจากการสอนภาษาตามแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการใช้ภาษาของผู้เรียนมากกว่า หลักเกณฑ์การใช้ภาษา ให้ความสำคัญกับความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาและความถูกต้อง เน้นการทำกิจกรรมเพื่อการฝึกฝนการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากที่สุด เช่น มีการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้สนทนาโต้ตอบกันเป็นคู่ กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ มีการเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ลาเซนฟรีแมน (Larsen-Freeman, 2002) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนวิชาภาษาอังกฤษสื่อสาร คือ ผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารภาษาอังกฤษได้ โดยผู้เรียนมีความรู้ด้านโครงสร้างภาษา ความหมายของ คำศัพท์ และหน้าที่ของภาษา นอกจากนี้ ผู้เรียนต้องเลือกรูปแบบของภาษาที่เหมาะสมกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสิ่งที่มีความโดดเด่นในการสอน คือ เนื้อหาของการเรียนจะอยู่ภายใต้กระบวนการทางการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งสิ้น เช่นเดียวกับ ริชาร์ด (Richards, 2006) กล่าวว่า วิธีการสอนภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารนั้นมุ่งเน้น ความสำเร็จของผู้เรียนในการนำความรู้ทางภาษาที่มีอยู่ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้จึงเป็นการเสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เนื่องจากความสำคัญของแบบฝึกการเขียนเป็นวิชาทักษะ จำเป็นต้องมีการฝึกฝนและทำกิจกรรมเพื่อฝึกฝนความรู้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องจัดทำแบบฝึกให้แก่นักเรียนเพื่อให้ได้รับการฝึกฝนอย่างเต็มที่และเป็นการส่งเสริมความสามารถในการเขียนให้ดียิ่งขึ้น การสร้างแบบฝึกควรคำนึงถึงประสิทธิภาพในการใช้ เพื่อให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามความต้องการ (Zhulian, 2552) แบบฝึกเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและช่วยให้ครูทราบผลการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ดังนั้นแบบฝึกเป็นการ

เรียนรู้ที่เกิดจากการกระทำจริง เป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายแน่นอน ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน สามารถเรียนรู้จดจำสิ่งที่เรียนได้ดีและทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนสามารถเรียนรู้และจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีและนำการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์เช่นเดียวกันได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนไปพร้อมกันอย่างรอบด้าน ทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ โดยพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ทฤษฎีวัฒนธรรมทางสังคม แนวคิดการพัฒนาชุดแบบฝึกเสริมทักษะและการสอนภาษาตามแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้งานการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 8 คน คัดเลือกแบบเจาะจงเนื่องจากมีจำนวนนักเรียนเพียงห้องเดียว

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย My Story และ 3) ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ใช้แบบแผนการทดลองแบบหนึ่งกลุ่ม One Group Pretest – Post test Design (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

กลุ่มทดลอง	Pretest	Treatment	Posttest
N	T ₁	X	T ₂

เมื่อ N แทน กลุ่มทดลอง
 T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)
 X แทน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง
 T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Post-test)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบ 3) แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้อธิบายชี้แจงทำความเข้าใจและข้อตกลงกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเรียนเวลาเรียน และวิธีการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการจริยธรรมวิจัย
2. ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวงที่พัฒนาขึ้น
3. ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวงที่พัฒนาขึ้น
4. เมื่อสิ้นสุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามการทดลองแล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบซึ่งเป็นชุดเดียวกับก่อนเรียน แล้วทำการบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน
5. นำคะแนนที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวงให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E1/E2) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการหาค่าทางสถิติ (Paired t-test) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3. หาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวงที่พัฒนาขึ้น โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปแล้วทำการเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

4. วิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามและแบบทดสอบพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 ขึ้นไป หาค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบโดยมีค่าระดับความยากตั้งแต่ 0.36 – 0.76 และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบโดยมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.40 – 0.59 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป (George & Mallery, 2003) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) หาค่าความสอดคล้อง (IOC) 2) หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ และ 3) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ 80/80 (E1/E2) และทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกันด้วยสูตร t-test (Dependent sample)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 โดยนำคะแนนระหว่างการจัดกิจกรรมและคะแนนหลังการจัดกิจกรรมวิเคราะห์หาประสิทธิภาพโดยใช้ E1/E2 ตามเกณฑ์ 80/80 ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง

ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ (E_1)	ประสิทธิภาพผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (E_2)
82.50	83.13
ประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 82.50/83.13$	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง พบว่ามีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ (E_1) = 82.50 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (E_2) = 83.13 แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) = 82.50/83.13 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนด

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 โดยก่อนการทดลองได้ทำการทดสอบความรู้ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังการทดลองทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกัน หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคำนวณค่าการแจกแจงของ t-test ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบนัยสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่ม	n	μ	$\sum D$	$\sum D^2$	t
คะแนนก่อนเรียน	8	3.63	104	1358	39.72*
คะแนนหลังเรียน	8	16.63			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบนัยสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มเป้าหมาย ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 และคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.63 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบก่อนเรียน ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบนัยสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยอาศัยการแจกแจงของ t-test พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

3. ผลการหาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 โดยหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบสอบถามความพึงพอใจ แล้วนำ

คะแนนระดับความพึงพอใจมาวิเคราะห์ผลทางสถิติเทียบกับเกณฑ์ ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง

รายการ		μ	σ	ความหมาย
1.	ครูอธิบายขั้นตอนกิจกรรมโดยใช้แบบฝึกเข้าใจง่าย	4.63	0.52	มากที่สุด
2.	ครูคอยให้คำแนะนำการทำกิจกรรมระหว่างเรียน	4.75	0.46	มากที่สุด
3.	มีการจัดกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนทำกิจกรรมร่วมกัน	4.63	0.52	มากที่สุด
4.	กิจกรรมทำให้นักเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ	4.75	0.46	มากที่สุด
5.	สื่อการสอนของคุณครูมีความน่าสนใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
6.	สามารถทบทวนแบบฝึกทักษะการเขียนได้ด้วยตนเอง	4.88	0.35	มากที่สุด
7.	นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนๆ	4.63	0.52	มากที่สุด
8.	ได้ทบทวนเนื้อหาคำศัพท์ที่ได้เรียนมาและมีคำใหม่ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด
9.	นักเรียนได้ร่วมสรุปผลคะแนนร่วมกับครูและเพื่อนๆ	4.78	0.35	มากที่สุด
รวม		4.78	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวงโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.78, \sigma=0.47$) เมื่อพิจารณารายข้อที่กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นพึงพอใจจากมากไปหาน้อยได้แก่ สื่อการสอนของคุณครูมีความน่าสนใจ ได้ทบทวนเนื้อหาคำศัพท์ที่ได้เรียนมาและมีคำใหม่ ๆ สามารถทบทวนแบบฝึกทักษะการเขียนได้ด้วยตนเอง นักเรียนได้ร่วมสรุปผลคะแนนร่วมกับครูและเพื่อน ๆ ครูคอยให้คำแนะนำการทำกิจกรรมระหว่างเรียน กิจกรรมทำให้นักเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ ครูอธิบายขั้นตอนกิจกรรมโดยใช้แบบฝึกเข้าใจง่าย มีการจัดกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนทำกิจกรรมร่วมกัน และนักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง สามารถอภิปรายผลโดยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง พบว่ามีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ (E1) = 82.50 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (E2) = 83.13 แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพ (E1/E2) = 82.50/83.13 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนตามวิธีการวิจัยด้วยกระบวนการ ADDIE Model ทำการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาออกแบบ พัฒนาแบบฝึกทักษะ นำไปประเมินคุณภาพตามกระบวนการปรับปรุงแก้ไขนำไปทดลองใช้ก่อนนำมาใช้ทดลองจริงกับกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนด้วยแบบแผนการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ ขอคำแนะนำการจัดทำแผนจากผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของเครื่องมือ ปรับวิธีการตามสถานการณ์ในการสอนจริง ส่งผลให้การศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยของ สุพรรณา ทิพย์เที่ยงแท้ (2557 : 992) ได้ทำการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นชะอำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมีค่าประสิทธิภาพ 85.15/81.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์เช่นเดียวกับ รัชดาภรณ์ พิมพ์พิสิฐถาวร (2561 : 86) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษด้วยแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยพบว่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษมีค่าเท่ากับ 82.11/81.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบนัยสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยอาศัยการแจกแจงของ t-test พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการออกแบบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยที่ต้องการนำมาใช้ในการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำแผนการสอน แบบทดสอบให้ตรงตามจุดประสงค์ ตัวชี้วัดที่ต้องการ ประเมินหาความสอดคล้องของข้อคำถามและประเมินคุณภาพของแบบทดสอบนำไปทดลองใช้ก่อนกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายนำผลมาวิเคราะห์ค่าความยากง่าย อำนาจจำแนก ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ และคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านการประเมินนำมาใช้ในการทดลองผลที่ได้จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณา ทิพย์เที่ยงแท้ (2557: 992) ได้ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีทักษะในการเขียนภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ อัจฉรา จันทชุม (2561) ได้พัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะเนื่องจากแบบฝึกเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการกระทำจริง เป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายแน่นอน ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน สามารถเรียนรู้จดจำสิ่งที่เรียนได้ดีและทำ

ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนสามารถเรียนรู้และจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีและนำการเรียนรู้นั้นไปใช้ จึงทำให้ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78, S.D. = 0.47$) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูจะเน้นการทำกิจกรรมมากกว่าการเน้นครูเป็นผู้สอน เน้นทักษะการเขียนและทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้ครบทุกทักษะ คอยเป็นผู้ให้คำแนะนำในระหว่างนักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ใช้สื่อและแบบฝึกทักษะที่นำมาใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนที่ได้ออกแบบไว้ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ทำงานส่งผลให้นักเรียนได้กล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่าการผลิตสื่อหรือชุดการสอนหรือกิจกรรมนั้น ก่อนนำไปใช้จริงจะต้องนำสื่อหรือชุดการสอนที่ผลิตขึ้นไปทดสอบประสิทธิภาพเพื่อดูว่าสื่อหรือชุดการสอนนั้นทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ มีประสิทธิภาพในการช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์หรือไม่ และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนจากสื่อหรือชุดการสอนในระดับใดเช่นเดียวกับงานวิจัยของ อัจฉรา จันทุม (2561) ได้พัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดีมากและงานวิจัยของ สุพรรณษา ทิพย์เที่ยงแท้ (2557 : 992) รัชดาภรณ์ พิมพ์พิสิฐถาวร (2561 : 86) ได้ทำการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะการเขียนแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการเขียนอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าแบบฝึกทักษะการเขียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียน

สรุปและขอเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวง พบว่ามีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ ($E1$) = 82.50 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ของการเรียนรู้ ($E2$) = 83.13 แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพ ($E1/E2$) = 82.50/83.13 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนด

2. ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบนัยสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยอาศัยการแจกแจงของ t-test พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

3.ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวงโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด (=4.78,S.D.=0.47)

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหลวงทำการทดลองกับนักเรียนซึ่งเรียกว่ากลุ่มเป้าหมายเนื่องจากมีจำนวนนักเรียนไม่มากด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ตั้งของโรงเรียนท่าไกล นักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นหากผู้ที่สนใจต้องการนำสื่อแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนสามารถติดต่อประสานงานกับผู้วิจัยเพื่อนำไปปรับใช้ในการสอนกับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากอาจจะทำให้ผลการศึกษาวิจัยได้ประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ใช้เทคนิคการสอนตามรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษแต่เน้นการเสริมทักษะการเขียนให้มากขึ้นแต่ยังคงใช้หลักการสอนให้ครบทุกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ (ฟัง พูด อ่าน เขียน) หากต้องการนำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้สามารถปรับประยุกต์โดยใช้เทคนิคการสอนในรูปแบบอื่น ๆ เข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับบริบท เนื้อหาที่เหมาะสมแต่ละระดับชั้นของผู้เรียนได้

3. แบบฝึกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งนี้เน้นเสริมทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร หากผู้สนใจนำไปปรับใช้ในการทดลองอาจจะปรับทักษะการสื่อสารตามบริบทเนื้อหาที่จัดทำและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในอนาคตให้ครบทั้ง 4 ทักษะเพื่อผลการทดลองจะทำให้ได้ผลครบทั้ง ฟัง พูด อ่าน เขียน ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย* , 5(1), 7-19.
- ทิตินา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน (พิมพ์ครั้งที่ 16)*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- เพ็ญยุพา คำแก้ว. (2563). *การพัฒนากิจกรรมทางภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ บวมมือสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถาศัย*.
- รัชดาภรณ์ พิมพ์พิสิฐถาวร. (2561). *การพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษด้วยแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญญามหาบัณฑิต หลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตร และวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*.

- โรงเรียนบ้านหลวง. (2566). รายงานประกันคุณภาพปีการศึกษา 2565. ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบ้านหลวง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. (2565). ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564. สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2565, จาก <http://www.niets.or.th>.
- สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). คู่มือการจัดการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลระดับชั้น
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สุพรรณษา ทิพย์เที่ยงแท้. (2557). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ข้อมูล
ท้องถิ่นชะอำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7(3),
992 – 1005.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาต่างประเทศ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อัจฉรา จันทุม. (2561). การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
หลักสูตรและการเรียนการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- Dick, W., Carey, L. and James, O. C. (2005). *The systematic design of Instruction* (6th ed.).
Boston: Allyn and Bacon.
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and
reference*. 11.0 update (4th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Joyce, B., Weil, M. and Calhoun, E. (2015). *Model of Teaching*. (9th ed.). London:
Allyn and Bacon.
- Larsen-Freeman, D. (2002). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford:
Oxford University Press.
- Richards, J.C. (2006). *Communicative Language teaching today*. New York: Cambridge
University Press.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The development of higher psychological processes*.
Cambridge, MA: Harvard University.
- Zhulian. (2552). นิเทศการเรียนการสอนปรัชญา พรบ. (การสร้างแบบฝึก). https://supervis-nited.blogspot.com/2008/07/blog-post_7125.html

รูปแบบ

การบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา ของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model

นันทกรฐ์ ทิพย์สูงเนิน ^{1*}

รับบทความ: 10 ตุลาคม 2567 แก้ไขบทความ: 9 ธันวาคม 2567 ตอบรับบทความ: 29 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2) สร้างรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ ด้านการบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ด้านการบริการสารสนเทศ ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล ด้านการบริการให้คำปรึกษา และด้านการบริการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ 2) รูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียน คือ CHANGE Model มีองค์ประกอบสำคัญ คือ C - Co-creation, H - High Performance, A - Agility, N - Network, G - Goal และ E - Entrepreneur และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถเรียงตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ตามลำดับ

คำสำคัญ: ระบบแนะแนวการศึกษา การบริหารจัดการ มัธยมศึกษา

¹ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

* อีเมล: nannakorn1973@gmail.com

Management Model of Educational Guidance System of Schools under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 with CHANGE Model

Nannakorn Thipsungnoen ^{1*}

Abstract

This article aims to: 1) study the current state of educational guidance system management in schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, 2) develop a model for educational guidance system management using the CHANGE Model, and 3) evaluate the educational guidance system management model using the CHANGE Model. This research employed a quantitative methodology. The population consisted of teachers under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, with a sample size of 361 people. The data collection tools were questionnaires and evaluation forms. Statistics used for data analysis included mean and standard deviation. The research findings revealed: 1) The current state of educational guidance system management in schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 was overall at a high level. When ranked by mean scores, the aspects were: individual student data collection and educational services, information services, placement services, counseling services, and follow-up and evaluation services, respectively. 2) The school's educational guidance system management model, CHANGE Model, consists of key components: C - Co-creation, H - High Performance, A - Agility, N - Network, G - Goal, and E - Entrepreneur. 3) The evaluation of the school's educational guidance system management model showed that overall, it was at the highest level. When ranked by mean scores, the aspects were: feasibility, utility, appropriateness, and accuracy, respectively.

Keywords: Educational Guidance System, Management, Secondary Education

¹ Deputy directors of The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

* Email: nannakorn1973@gmail.com

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยและสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงและเกิดการแข่งขันกันสูง แต่ละประเทศต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตภายในสังคมของตนเองให้สูงขึ้นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ จึงต้องมีการพัฒนา ส่งเสริมความเป็นอยู่ สร้างคุณภาพชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืน ในการพัฒนานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวางรากฐานในการดำเนินชีวิตตั้งแต่เริ่มต้น การที่จะพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อน โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบและโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แนวทางที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ต้องมีแนวคิด มีวิธีการหลากหลายในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพสูงขึ้น อีกแนวทางหนึ่งก็คือการสร้างเครือข่าย โดยเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมดำเนินการพัฒนาการศึกษา และส่งเสริมการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการของสถานศึกษาแต่ละระดับ

กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของประเทศที่มีความเจริญในทุกด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีโดยแนวนโยบายการพัฒนาระดับประเทศของภาครัฐ ที่ขยายการพัฒนาด้านต่าง ๆ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในด้านการส่งเสริม สนับสนุน และบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ประกอบด้วย 27 เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร ดูแลรับผิดชอบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมีสถานศึกษาที่รับผิดชอบในสังกัด จำนวน 52 โรงเรียน และจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการในทุกภาคส่วนในฐานะการศึกษาเป็นเครื่องมือของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขอันจะส่งผลให้ประเทศมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน การจัดการศึกษาในระดับปฏิบัติการโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงเป็นผู้ขับเคลื่อนการศึกษาโดยตรงจึงต้องปรับแนวทางการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานะของสังคมเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจะต้องสนองตอบต่อยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (2580) แผนการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น การวิเคราะห์ความเป็นมาและสภาพของปัญหา โครงการศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และโอกาส ผ่านระบบ COACHING และการแนะแนวการศึกษา จากการวิเคราะห์ พบว่า ปัญหาที่การจัดกิจกรรมแนะแนวในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เช่น การขาดแคลนทรัพยากรด้านบุคลากรนักแนะแนวที่มีคุณภาพ เนื่องจากปัจจัยทางด้านการเกษียณอายุราชการ การย้ายของบุคลากร ส่งผลต่อจำนวนผู้รับบริการที่สามารถเข้าถึงบริการได้ การขาดอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการการแนะแนว เช่น

เครื่องมือ แบบทดสอบ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการ การขาดการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย ดังนั้นจึงกำหนดแนวทางแก้ไขหรือพัฒนา การขาดแคลนทรัพยากรด้านบุคลากรนักแนะแนวโดยใช้วิธีการ การพัฒนากระบวนการอบรมโค้ชและนักแนะแนว การสร้างความร่วมมือในการโค้ชและนักแนะแนวเครือข่ายด้านการแนะแนว เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการ COACHING และการแนะแนว พัฒนาและปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้แล้ว ยังพบปัญหาอื่นๆ ที่เกิดจากการบริหารจัดการการพัฒนาระบบแนะแนว เช่น การขาดการติดตามและประเมินผล การขาดการสนับสนุนในด้านวิจัยและพัฒนา ซึ่งล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จึงมีความจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ปัญหาอย่างละเอียดและหาแนวทางพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืน สามารถบรรลุเป้าหมายและสร้างผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษารวมถึงชุมชน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จึงได้ดำเนินการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE MODEL เพื่อการเป็นศูนย์กลางในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาหรือการแนะแนวการเรียนรู้ (COACHING) และเป้าหมายชีวิต และสนับสนุนการจัดการศึกษาตามนโยบาย “เรียนดี มีความสุข” ของกระทรวงศึกษาธิการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

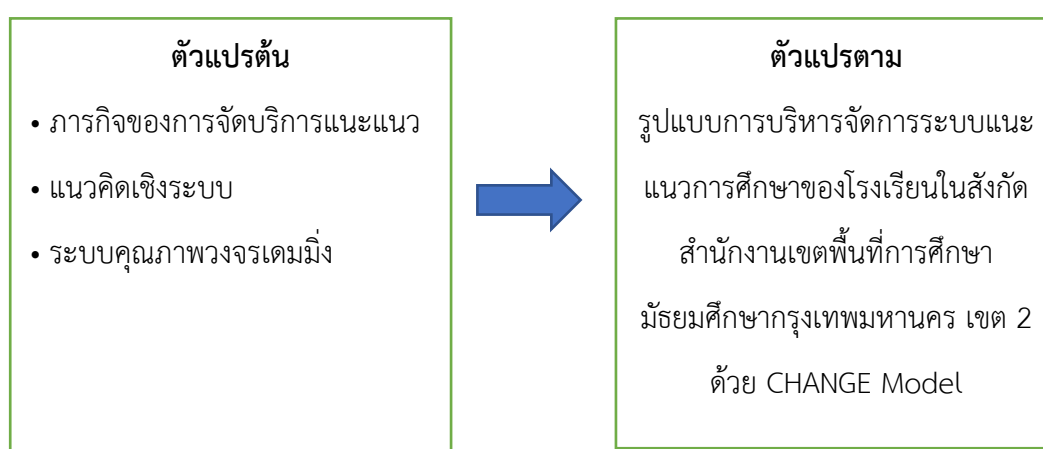
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) การแนะแนว คือ กระบวนการทางจิตวิทยาที่มีเป้าหมายให้บุคคลรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างชาญฉลาด มีเหตุผล รู้จักป้องกันปัญหา สามารถวางแผน และพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2555) การแนะแนว คือ กระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น คิดเป็นใช้ชีวิตเป็น สามารถตัดสินใจและวางแผนการศึกษา อาชีพ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวไปในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เผชิญอยู่ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามภารกิจของการจัดบริการแนะแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ระบบคุณภาพวงจรเดมมิง (Deming, 2004) และแนวคิดเชิงระบบ (Lunenburg and Ornstein, 2000) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีพื้นที่วิจัย คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประชากร คือ ครู จำนวน 5,899 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน จำนวน 361 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert มีการทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิค IOC มีค่าระหว่าง 0.80 - 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับข้าราชการครูซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยกำหนดกลุ่มทดลองใช้กับแบบสอบถามจำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กำหนดค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์คุณภาพของเครื่องมือซึ่งได้เท่ากับ 0.91 และ 2) แบบประเมินรูปแบบ

การบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model ผู้วิจัยนำร่างแบบประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทางด้านเนื้อหาหรือวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นัยามศัพท์เฉพาะความถูกต้อง ภาษาความเหมาะสมและความชัดเจนของข้อคำถามดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่า IOC (Index of Congruence) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

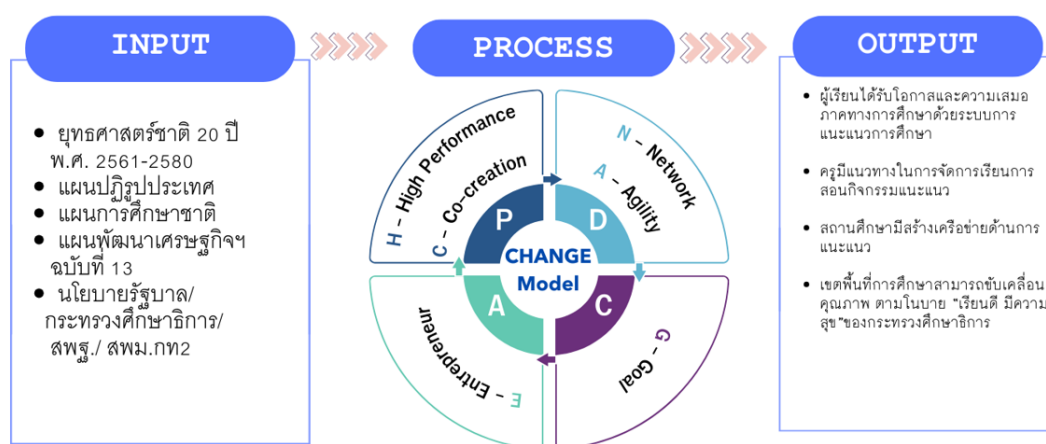
ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

การบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
การบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.71	0.65	มาก
การบริการให้คำปรึกษา	3.55	0.66	มาก
การบริการจัดวางตัวบุคคล	3.61	0.61	มาก
การบริการสารสนเทศ	3.66	0.71	มาก
การบริการติดตามและประเมินผล	3.30	0.68	ปานกลาง
รวม	3.57	0.66	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$, S.D. = 0.66) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{x} = 3.71$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ด้านการบริการสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.66$, S.D. = 0.71) ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล ($\bar{x} = 3.61$, S.D. = 0.61) ด้านการบริการให้คำปรึกษา ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = 0.66) และด้านการบริการติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 3.30$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

รูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. รูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model ได้ใช้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ กระบวนการการออกแบบนวัตกรรม การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประเด็นด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาหรือการแนะแนวการเรียนรู้ (Coaching) และเป้าหมายชีวิต เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการ PDCA ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model

1) ขั้นการวางแผน (Plan-P) โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 C - Co-creation หรือ การมีส่วนร่วม ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันระดมความคิด วิเคราะห์ปัญหาและออกแบบแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 วางแผนร่วมมือกันในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในการพัฒนาสถานศึกษา โดยการวางแผนการทำงานเชิงรุก อย่างมุ่งมั่น รอบคอบ พร้อมแก้ปัญหาและให้งานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประชุมวางแผนจัดโครงสร้างของคณะทำงาน ดำเนินการประชุมวางแผน นโยบายวางกรอบแผนการจัดการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ร่วมกันมีการประสานงานเพื่อความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ติดตามประเมินผลภายในและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การจัดตั้งคณะกรรมการ จัดตั้งคณะกรรมการที่มีผู้แทนจากทุกภาคส่วน เช่น ผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ตัวแทนจากชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดเป้าหมาย กำหนดเป้าหมายร่วมกัน โดยระบุเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ และบรรลุได้จริง การวิเคราะห์สถานการณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับระบบแนะแนวการศึกษา
3. การระดมความคิด ระดมความคิดจากทุกภาคส่วน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา
4. การออกแบบแนวทาง ออกแบบแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์และความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน
5. การจัดทำแผนปฏิบัติการ จัดทำแผนปฏิบัติการ โดยกำหนดกิจกรรม ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบและงบประมาณที่ชัดเจน
6. การติดตามและประเมินผล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ เพื่อนำผลการประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนางาน

กิจกรรมที่ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จัดทำแบบสอบถาม แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการในการพัฒนาระบบการแนะแนวให้กับผู้บริหาร ครู และนักเรียน จัดกลุ่มระดมความคิดเพื่อระดมความคิดจากทุกภาคส่วนในการเสนอแนะแนวทางจากคณะกรรมการขับเคลื่อนงานแนะแนวระดับเขตพื้นที่การศึกษา และจากศูนย์แนะแนวประจำจังหวัด สพม.ภท 2

องค์ประกอบที่ 2 H - High Performance หรือ การทำงานที่มีประสิทธิภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญใน CHANGE Model มุ่งเน้นการออกแบบระบบแนะแนวการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนสร้างผลงานคุณภาพ มุ่งสร้างผลงานคุณภาพและผลลัพธ์เชิงประจักษ์ โดยการขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกันเป็นทีมและเพิ่มโอกาสประสานการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มุ่งกระบวนการการพัฒนาครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนวปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning ให้มีความหลากหลาย Upskill Reskill ครูผู้สอนในการใช้วิธีการรูปแบบการคัดกรอง การให้คำปรึกษานักเรียน และการทำงานในกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยการดำเนินการตามการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การกำหนดมาตรฐาน กำหนดมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจน วัดผลได้ และบรรลุได้จริง
2. การพัฒนากระบวนการ พัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ทันต่อความต้องการ

3. การพัฒนาทรัพยากร พัฒนาทรัพยากร ทั้งบุคคล อุปกรณ์ เทคโนโลยี และงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน

4. การพัฒนาบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และประสิทธิภาพในการทำงานแนะแนว

5. การติดตามและประเมินผล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ เพื่อนำผลการประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนางาน

กิจกรรมที่ดำเนินการ การจัดอบรมพัฒนาทักษะการทำงานแนะแนว การให้คำปรึกษาให้คำปรึกษาครูแนะแนวและครูผู้สอนโดยนักจิตวิทยาประจำเขตพื้นที่ และศึกษานิเทศก์ด้านการแนะแนว การศึกษาดูงานจากโรงเรียนอื่นๆ ที่มีรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ การประกวดผลงานการแนะแนว กิจกรรม YC กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การให้รางวัลแก่ครูแนะแนวและครูผู้สอน ที่มีผลงานดีเด่นในการจัดการประกวดรูปแบบการสอนใน Active Learning ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2) ขั้นการนำไปปฏิบัติ (Do-D) โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 3 A - Agility ปรับตัวให้เร็ว หรือ ความคล่องตัว เป็นองค์ประกอบสำคัญใน CHANGE Model ที่มุ่งเน้นการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เรียนรู้จากประสบการณ์ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยการสร้างและพัฒนานวัตกรรมบริหารจัดการการเรียนรู้เชิงรุก และปรับประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในการบริหาร การจัดการเรียนการสอน งานการสนับสนุนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านระบบแนะแนว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการจัดหารวบรวมแหล่งการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล ใช้ในการจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ สร้างสรรค์ออกแบบ การค้นคว้าหาข้อมูล เผยแพร่ผลงานของครูผู้สอน ผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน และเพื่อส่งเสริมการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้ และการลงมือทำสิ่งใหม่ๆ

2. การสร้างกลไกการเรียนรู้ จัดตั้งกลไกการเรียนรู้ เช่น การอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการให้คำปรึกษา

3. การส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ สนับสนุนให้บุคลากรเรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการทดลองสิ่งใหม่ๆ

4. การสนับสนุนการพัฒนา สนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และประสิทธิภาพ

5. การติดตามและประเมินผล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ เพื่อนำผลการประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนางาน

กิจกรรม จัดเวทีให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ และความรู้เกี่ยวกับการแนะแนว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้บุคลากรได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง การสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมการอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการแนะแนว และการพัฒนาตนเองการจัดตั้ง กลุ่ม PLC ให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้บุคลากรมีความคล่องตัว สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้มีทักษะการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์และพัฒนาตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดริเริ่มและลองทำสิ่งใหม่ ๆ ได้

องค์ประกอบที่ 4 N - Network หรือ เครือข่าย เป็นองค์ประกอบสำคัญใน CHANGE Model ที่มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากรและร่วมกันพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา ขยายเครือข่ายความร่วมมือ โดยการสร้างเครือข่ายการพัฒนาระบบการแนะแนวของสำนักงานเขตพื้นที่ร่วมกับเครือข่ายระดับอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งอยู่ในเขตบริบทของพื้นที่ เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาด้านข้อมูล รวมถึงการพัฒนาระบบเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาในศึกษาในสังกัด ในการดูแลส่งต่อทั้งในด้านบุคลากร ผู้เรียน และข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การระบุกกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา เช่น ครูแนะแนว ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ตัวแทนจากชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 2. การสร้างช่องทางการสื่อสาร จัดตั้งช่องทางการสื่อสารสามารถติดต่อสื่อสารกันได้สะดวกเช่น เว็บไซต์ กลุ่ม Facebook กลุ่ม Line
 3. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากรและร่วมกันพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา เช่น การประชุม การสัมมนา การศึกษาดูงานการอบรม การฝึกอบรม
 4. การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กันและร่วมกันพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา
 5. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ เพื่อนำผลการประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนางาน
- 3) ขั้นตอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Check-C) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 5 G - Goal หรือ เป้าหมาย เป็นองค์ประกอบสำคัญใน CHANGE Model มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ที่มุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ และบรรลุได้จริง เพื่อประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการดำเนินการตรวจสอบเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพ และตรวจสอบการพัฒนางานตามการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model ให้มีเป้าหมายทิศทางที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ตามความต้องการของผู้เรียน บริบทของชุมชนที่มีความแตกต่าง เพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน วัดผลได้ และบรรลุได้จริงโดยพิจารณาจากความต้องการของผู้เรียนและบริบทของกิจกรรมการเรียนรู้
2. การวัดผล กำหนดวิธีการวัดผล เพื่อประเมินว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้หรือไม่โดยใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลาย เช่น การวัดผลก่อนและหลังเรียน การทดสอบการสังเกตผลงาน การนำเสนอผลงาน
3. การประเมินผลการเรียนรู้โดยวิเคราะห์ผลการวัดผลและพิจารณาว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้หรือไม่ การมีส่วนร่วมของนักเรียน และประเมินผลงานของนักเรียน
4. การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ตามผลการประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ดีขึ้น

4) ขั้นตอนการปรับปรุงการดำเนินการ (A-Act) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 6 E - Entrepreneur ที่มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ริเริ่มสร้างสรรค์ และขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา มีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ พัฒนาต่อยอดสิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยการร่วมกันสะท้อนผลการทำงานเพื่อพัฒนา และบทเรียนที่ได้รับนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปต่อยอดสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาระบบการแนะแนว การสร้างองค์ความรู้และการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม และเพื่อการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การระดมความคิดเพื่อหาแนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา โดยใช้เทคนิคการระดมความคิดที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิดแบบ Brainstorming การระดมความคิดแบบ Mind Mapping
2. การคัดเลือกแนวคิดที่มีความเป็นไปได้และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
3. การพัฒนาแนวคิดที่คัดเลือกมาให้เป็นรูปธรรมโดยกำหนดรายละเอียด แผนงานและงบประมาณที่ชัดเจน
4. การนำเสนอแนวคิดให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
5. การดำเนินการตามแนวคิดที่ผ่านการกลั่นกรองและประเมินผล

3. ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model ดังตารางตารางที่ 2 ผลประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ตารางที่ 2 ผลประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ที่	รายการ	ประสิทธิภาพ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ความเป็นประโยชน์	4.71	0.57	มากที่สุด
2.	ความเป็นไปได้	4.75	0.61	มากที่สุด
3.	ความเหมาะสม	4.69	0.69	มากที่สุด
4.	ความถูกต้อง	4.60	0.67	มากที่สุด
รวม		4.69	0.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 จากการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.57) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.69) และด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Modelสามารถอภิปรายผลโดยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บางโรงเรียนในสังกัดขาดแคลนครูแนะแนว ซึ่งมีการมอบหมายให้ครูที่ปรึกษารับผิดชอบงานแนะแนว ซึ่งบางคนอาจขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักจิตวิทยาการแนะแนว การที่จะดำเนินงานแนะแนวให้ประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกรียงไกร นครพงศ์ และสงวน อินทร์รักษ์ (2565) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุงพบว่า การดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ 1. การบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2. การบริการให้คำปรึกษา 3. การบริการจัดวางตัวบุคคล 4.การบริการสนเทศ 5.การบริการติดตามและประเมินผล และการศึกษาของ ชนา

กานต์ นุริตานนท์และประกาศิต อานุภาพแสนยากร (2567) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า สภาพการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model เป็นการบริหารงานที่นำแนวคิดเชิงระบบมาประยุกต์ใช้โดยเน้นที่องค์ประกอบหลัก คือ ด้านปัจจัย (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output) ที่มีการประสานการทำงานร่วมกับระบบงานต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นต้น และนำระบบคุณภาพวงจรเดมมิง (Deming Cycle) มาใช้ในกระบวนการดำเนินงาน เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบการแนะแนวในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อมรรรัตน์ สารเถื่อนแก้วและวิทยา จันทรศิลา (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการพัฒนาสมรรถนะครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา กระบวนการพัฒนาสมรรถนะครูแนะแนว ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ประเมินความต้องการและออกแบบการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการพัฒนาและสร้างเครือข่าย ขั้นตอนที่ 3 ติดตามและประเมินผล และขั้นตอนที่ 4 การนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวทำให้ครูแนะแนวได้ประเมินความรู้ของตนเอง ทำให้ทราบถึงความรู้ ทักษะที่ขาด ช่วยให้ได้อะไรเบื้องต้นมาวางแผนการพัฒนาทั้งในระดับองค์กรและระดับเครือข่าย จากนั้นจึงดำเนินการพัฒนาและมีการติดตามผลสะท้อนผลการพัฒนาเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง การพัฒนา

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีการประชุมคณะทำงานเพื่อปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และบริบทของโรงเรียนในสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับ ปราณิสา แดงมุตตา (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดบริการแนะแนวเชิงรุกสำหรับสถานศึกษาเอกชนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการจัดบริการแนะแนวเชิงรุกสำหรับสถานศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้นพบว่า ทั้ง 4 กิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้และมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วย CHANGE Model ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 C - Co-creation

องค์ประกอบที่ 2 H - High Performance

องค์ประกอบที่ 3 A - Agility

องค์ประกอบที่ 4 N - Network

องค์ประกอบที่ 5 G - Goal

องค์ประกอบที่ 6 E - Entrepreneur

โดยมีผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้วยรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D)
2. ในการนำรูปแบบการบริหารจัดการระบบแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ไปใช้ โรงเรียนควรจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและบริบทของโรงเรียนและนำรูปแบบไปปรับใช้ตามความเหมาะสม

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). ระบบการแนะแนวในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เกรียงไกร นครพงศ์ และสงวน อินทร์รักษ์. (2565). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียน

รัตนราษฎร์บำรุง. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 13(1), 1 – 17.

ชนากานต์ นูริตานนท์และประกาศิต อานุภาพแสนยากร. (2567).สภาพการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สบพท.), 6(2), 57 – 75.

อมรรัตน์ สารเถื่อนแก้วและวิทยา จันทรศิลา. (2563). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูแนะแนวในโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 22(3), 288 – 297.

ปราณิสยา แดงมุตตา. (2563). รูปแบบการจัดบริการแนะแนวเชิงรุกสำหรับสถานศึกษาเอกชน ระดับมัธยมศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(11), 230 – 243.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Deming in Mycoted. (2004). Plan Do Check Act (PDCA) (Online). Available
<http://www.mycoted.com/creativity/techniques/pdca.php>

Lunenburg, Fred C. & Ornstein, Allan C. (2000). Educational Administration: Concepts and Practices (3rded.). New York: Maple-VailBook.

การ

บูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมตามหลักสราณียธรรม : บทเรียนจากการศึกษาตำบลโพนางดำตก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

ณัฐกรณ ปะพาน^{1*}เริงวิษณุ นิลโคตร²ฐิติวัศ สุษป้อม³ณัฐพัชร สายเสนา⁴

รับบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2567 แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2567 ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมอย่างมีส่วนร่วมตามหลักสราณียธรรม: บทเรียนจากการศึกษาตำบลโพนางดำตก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์ที่สามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสราณียธรรมซึ่งเป็นหลักการที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชนท้องถิ่น เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร การจัดการความรู้ และถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาโพนางดำตก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท แนวคิดสำหรับการวิเคราะห์คือแนวคิดการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ การเลือกและเสนอแนวทาง การตัดสินใจ การติดตามตรวจสอบ และการรับประโยชน์จากนโยบายสาธารณะ และแนวคิดหลักสราณียธรรม ได้แก่ เมตตาทายกรรม เมตตาจักรกรรม เมตตาโมกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และทิจญสามัญญตา สังเคราะห์เชิงเนื้อหา ตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า และนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1. การบูรณาการเสริมศักยภาพพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมตามแนวทางสราณียธรรมประกอบด้วย 1.1 การกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ และ 1.2 การวางแผนและดำเนินการโครงการต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน 2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่จะต้องตระหนัก คือ 2.1 มิติทางธุรกิจและมิติทางสังคม ต้องสามารถสร้างรายได้และผลกำไรที่เพียงพอและเหมาะสม 2.2 กิจกรรมจะต้องสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมตามหลักสราณียธรรมจะส่งเสริมให้ชุมชนมีการพัฒนาที่ดีขึ้น สมาชิกในชุมชนจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม และมีความตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการพัฒนาสังคม

คำสำคัญ: พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม การมีส่วนร่วม หลักสราณียธรรม

¹⁻⁴ นักศึกษาปริญญาเอก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา

* อีเมล: mongreongwit@gmail.com

The Integration of Social Engagement Based on The Principles of Saraniya Dhamma: Lessons from The Study of Phonang Dam Tok Subdistrict, Sapphaya District, Chainat Province

Nattakorn Papan ^{1*}

Reongwit Nilkote ²

Thitiwas Sukpom ³

Natthapat Saisena ⁴

Abstract

The article titled " The Integration of Social Engagement with Participation Based on The Principles of Saraniya Dhamma: Lessons from The Study of Phonang Dam Tok Subdistrict, Sapphaya District, Chainat Province" aims to study and analyze approaches for integrating social engagement that can enhance community participation according to the principles of Saraniya Dhamma, which promote relationships and interdependence within local communities. This is a document-based study, knowledge management, and lesson extraction from the case study of Phonang Dam Tok Subdistrict, Sapphaya District, Chainat Province. The analytical concepts include the 5 steps of participation: awareness, selection and proposal of approaches, decision-making, monitoring and evaluation, and benefits from public policies. The key concepts of Saraniya Dhamma include Metta through body, speech, and mind, public welfare, common virtue, and shared vision. The content analysis was synthesized, verified with triangulation techniques, and presented descriptively. The study results indicate that: 1. The integration to enhance the capacity of social engagement according to Saraniya Dhamma includes: 1.1 Identifying issues and needs; and 1.2 Planning and implementing various projects that align with the quality-of-life development of the community. 2. Related factors that need to be considered are: 2.1 Business and social dimensions must create sufficient and appropriate income and profits; 2.2 Activities should generate positive impacts on society and the environment. The findings reflect that the integration of social engagement based on the principles of Saraniya Dhamma promotes better community development, as community members feel ownership of activities and become aware of their roles in social development.

Keywords: Social Engagement, Participation, Buddhist Principles of Saraniyadhamma

¹⁻⁴ Doctoral student of Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Sri Ayutthaya, Thailand

* Email: mongreongwit@gmail.com

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างคนที่มีคุณภาพและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นในประเทศ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเศรษฐกิจที่รวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต โดยมุ่งหวังสร้างสังคมและองค์กรที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ในบริบทของประเทศไทยการจัดการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของประชากรมีความสำคัญอย่างยิ่ง ภาครัฐมุ่งหวังให้คนไทยมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างสังคมคุณธรรมและจริยธรรม และเสริมสร้างความเป็นไทยให้สามารถก้าวข้ามไปสู่การพัฒนาในอนาคต (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560; วิจารณ์ พานิช, 2555) นอกจากนี้ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นแนวทางที่ควรให้ความสำคัญควบคู่กับการศึกษา เนื่องจากการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งจะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสรรค์สังคมที่ดี โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในด้านการศึกษาและสังคมของประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งประเทศไทยต้องเตรียมตัวเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงระดับโลกอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการและบริหารการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างสมรรถนะหลักในสภาวะปกติและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งรวมถึงด้านความรู้ ทักษะ และทักษะชีวิต การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการศึกษาแนวทางใหม่ในการเตรียมการจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการเตรียมการจัดการเรียนรู้ที่ต้องตอบสนองต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงไป (ภาวิศ ทองโรจน์, 2566; ธงชัย สมบูรณ์, 2563) การส่งเสริมให้ประชาชนเตรียมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจะช่วยสร้างฐานที่มั่นคงในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาว

คำว่า "Social engagement" หรือ “การมีส่วนร่วมทางสังคม” หรือ “พันธกิจความสัมพันธ์เพื่อสังคม” เป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งในปัจจุบัน หน่วยงาน องค์กร หรือสถานศึกษาต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับกิจกรรมดังกล่าว มีการออกแบบเพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน แนวทางการมีส่วนร่วม (Engagement approach) คือการร่วมคิดและร่วมทำแบบหุ้นส่วนเพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย โดยมุ่งใช้ความรู้และการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งส่งผลกระทบที่สามารถประเมินได้ นอกจากนี้ยังสร้างกระบวนการต้นแบบใหม่และกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมต้องเกิดจากการกระทำและการเรียนรู้ที่ซึมซับจากประสบการณ์ โดยพื้นที่ดำเนินการ (action space) ช่วยเปิดโอกาสให้คนในมหาวิทยาลัยทดลองทำสิ่งใหม่และเรียนรู้จาก “พื้นที่เรียนรู้คุณค่า” (learning

space) (วิจารณ์ พานิช, 2561) สำหรับการปฏิบัติจริง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสำหรับการศึกษา ประกอบด้วย ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Arnstein, 1969) การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) จึงมีความสำคัญในการเพิ่มความมั่นใจให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคลและองค์กรในการสนับสนุนการมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Carroll, 1999) ขณะที่ทฤษฎีการสร้างเครือข่าย (Network Theory) เน้นการสร้างเชื่อมโยงระหว่างบุคคลและองค์กร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการปัญหา การเสริมพลังอำนาจในบริบทนี้ช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเข้าถึงทรัพยากรและข้อมูลที่จำเป็น (Borgatti & Halgin, 2011) แนวคิดดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานของการศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม การสร้างความตระหนักรู้และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว

บทความนี้มุ่งนำเสนอบทเรียนการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์ทางสังคมที่สามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสารณียธรรมซึ่งเป็นหลักพุทธธรรม เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนทางศาสนาในการส่งเสริมความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนท้องถิ่น เป็นแนวทางการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary research) การจัดการความรู้ (Knowledge management) และถอดบทเรียน (Lessons Learned) จากพื้นที่กรณีศึกษาซึ่งได้เจาะจงพื้นที่ตำบลโพธาราม อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่คณะผู้นิพนธ์ได้ขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนในฐานะนักวิชาการ สังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Descriptive analytics) ตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation technique) และนำเสนอเชิงพรรณนา โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นองค์ความรู้สำหรับการศึกษาและนำไปสู่การปฏิบัติสำหรับผู้สนใจได้

พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม: แนวคิด และแนวปฏิบัติการ

พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม (Social engagement) เป็นแนวคิดที่สำคัญทั้งต่อสถาบันวิชาการ และเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมนี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน และนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) เน้นว่า การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Bishop & Davis, 2002) นอกจากนี้ ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) กล่าวถึงบทบาทขององค์กรและบุคคลในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชน โดยการสนับสนุนนี้ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงสร้างสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน (Kotler & Lee, 2005) ทฤษฎีการสร้างเครือข่าย (Network Theory) ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกใน

ชุมชน ซึ่งช่วยให้ชุมชนมีความสามารถในการจัดการปัญหาและขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Wasserman & Faust, 1994) การมีพันธกิจเพื่อสังคมจึงเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมที่แท้จริงและพัฒนาความรับผิดชอบร่วมกันในระดับชุมชน

การสร้างพันธกิจเพื่อสังคมในการประชุม Engagement Conference 2017 มีรายละเอียดในสามด้านสำคัญ ได้แก่ การปฏิบัติ (Practice) หลักการ (Principle) และโอกาสในอนาคต (Prospect) ซึ่งสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน โดยมีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนเพื่อให้การร่วมมือมีประสิทธิภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2561) ประกอบด้วย 1. การปฏิบัติ (Practice) การปฏิบัติจะเน้นการแบ่งปันประสบการณ์และความสำเร็จจากการทำงานในอดีต เพื่อพัฒนาแนวทางการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การสร้างพื้นที่เรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้ 2. หลักการ (Principle) การตั้งหลักการที่ชัดเจนช่วยให้ทุกฝ่ายสามารถตั้งเป้าหมายร่วมกันได้ โดยการสร้างข้อตกลงและบริบทที่ชัดเจนจะทำให้ทุกคนเข้าใจขอบเขตของการทำงานร่วมกัน และ 3. โอกาสในอนาคต (Prospect) การมองไปข้างหน้าเพื่อสร้างโอกาสใหม่ในการทำงานร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญ การจัดการความรู้สึกทางเหินและการสร้างความรู้สึกเป็นหุ้นส่วนระหว่างสาขาวิชาการต่าง ๆ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์ในอนาคตที่มีประสิทธิภาพ สำหรับขั้นตอนการทำงานพันธกิจเพื่อสังคม ประกอบด้วย 1. การกำหนดวัตถุประสงค์ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และบริบทของการทำงานร่วมกัน 2. การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตรวจสอบผู้ที่จะได้รับผลกระทบและต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การกำหนดระดับการมีส่วนร่วม ใช้สเปกตรัมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อตรวจสอบระดับการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม และ 4. การพัฒนาแผนการมีส่วนร่วม สร้างแผนการที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการและความรับผิดชอบ

แนวคิดดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนและนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ที่เน้นถึงความสำคัญของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) ยังกล่าวถึงบทบาทขององค์กรและบุคคลในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้การสร้างพื้นที่เรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการพัฒนาแผนการมีส่วนร่วม จะช่วยให้การมีส่วนร่วมเป็นจริงในชุมชน

ด้วยเหตุนี้ การดำเนินการพันธกิจเพื่อสังคมจึงไม่เพียงแต่สร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม แต่ยังช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันในระดับชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายในสังคม กล่าวได้ว่า การสร้างพันธกิจเพื่อสังคมที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการสื่อสารที่ชัดเจนระหว่างทุกฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

สราณียธรรม: หลักธรรมเพื่อความความเข้มแข็ง และเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน

สราณียธรรม คือ คำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ที่อยู่ร่วมกันในกลุ่ม ตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศ (สามารถ สามัง, 2562) มิติเชิงสังคมและสัมพันธ์ภาพของชุมชน สราณียธรรมเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่ใหญ่ เป็นหลักการเสริมสร้างการยอมรับในพหุวัฒนธรรมกล่าวคือ การอยู่ร่วมกันในวิถีชีวิตที่หลากหลายโดยเคารพความเชื่อและการปฏิบัติของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดการเกื้อกูลและช่วยเหลือซึ่งกันและกันชุมชน จากการศึกษาของอุทัย ภูคดหิน และคณะ (2565) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างตามหลักสราณียธรรมเพื่อสร้างสังคมที่มีเอกภาพและสันติสุขตามแนวทางของศาสนาและหลักคำสอนที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน จากการศึกษาของพระมหานาเกียรติ วิสุทโธ (ทองทวี) (2564) พบว่า การใช้หลักสราณียธรรมในการบริหารจัดการจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสงบสุขในชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยหลักธรรม 6 ประการที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีในสังคม ประการแรก เมตตาภายกรรม เน้นให้ผู้ร่วมกลุ่มช่วยเหลือกันและเคารพกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง การแสดงความมีน้ำใจนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ประการที่สอง เมตตาจักรกรรม เน้นสื่อสารถึงความจำเป็นในการใช้คำพูดที่สุภาพและมีประโยชน์ต่อกัน การพูดด้วยความหวังดีจึงช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในกลุ่ม ประการที่สาม เมตตาโมกกรรม มุ่งเน้นให้ผู้ร่วมกลุ่มตั้งจิตปรารถนาดีต่อกัน โดยการมองโลกในแง่ดีและสร้างพลังบวกผ่านทัศนคติที่ดีต่อกัน ประการที่สี่ สาราณโมกิตา คือการแบ่งปันสิ่งที่มีอยู่ เพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินหรือทรัพยากรต่าง ๆ การแบ่งปันนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในกลุ่ม สองประการสุดท้ายคือ ประการที่ห้า สีสสามัญญดา และประการที่หก ทิฏฐิสามัญญดา เน้นการมีจริยธรรมและความคิดเห็นที่ถูกต้องร่วมกัน การมีจริยธรรมที่ดีจะช่วยให้ทุกคนในกลุ่มมีความประพฤติที่เหมาะสมและไม่สร้างความรำคาญให้กับผู้อื่น ในขณะที่การเห็นชอบในแนวทางเดียวกันเป็นการสร้างความเชื่อมโยงและเอกภาพในกลุ่ม สอดคล้องกับอดิสร คงทอง และคณะ (2564) ได้ศึกษาการนำหลักสราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจะเป็นเครื่องมือหนุนเสริมความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันชุมชนโดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการสร้างความสามัคคีและเคารพซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย 1. สร้างความรักและปรารถนาดี เน้นการสร้างบรรยากาศแห่งความรักในชุมชน เพื่อให้สมาชิกทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญ 2. การใช้ถ้อยคำที่สุภาพ การสื่อสารด้วยภาษาที่ไพเราะและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจในชุมชน 3. ความคิดเชิงบวก สนับสนุนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน 4. ความยุติธรรมและความเสมอภาค เน้นการไม่แบ่งแยกและการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม 5. การรักษากฎและกติกาก การมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ร่วมกันในชุมชน และ 6. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันคิดและวางแผนพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์และปราศจากความขัดแย้ง การนำหลักสราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ช่วยสร้างชุมชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีและการ

พัฒนาอย่างยั่งยืนตามความต้องการของสมาชิกในชุมชน ทำให้ทุกคนมีความสุขและร่วมมือกันในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้แก่ชุมชน

กล่าวได้ว่า หลักสาราณียธรรมสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนโดยการส่งเสริมความสามัคคีและความเคารพซึ่งกันและกันในกลุ่ม โดยมุ่งเน้นที่การสร้างความรักและปรารถนาดีในหมู่สมาชิก การใช้ถ้อยคำที่สุภาพและให้กำลังใจ การสนับสนุนความคิดเชิงบวกและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน รวมถึงการรักษากฎและกติกาอย่างเคร่งครัด และการปฏิบัติอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม การนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ช่วยสร้างสังคมที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสงบสุข และสามารถพัฒนาไปอย่างยั่งยืนตามความต้องการของสมาชิกในชุมชน

หลักสาราณียธรรม 6 เป็นแนวทางจากพระพุทธเจ้าที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเป็นปึกแผ่น โดยเฉพาะในบริบทของการอยู่ร่วมกันในชุมชน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต, 2562) มีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

1. เมตตาการุณยธรรม การแสดงความเมตตาผ่านการกระทำต่อกัน ทั้งในที่สาธารณะและในส่วนตัว หรือที่เรียกว่า เมตตาการุณยธรรม เป็นการแสดงออกผ่านพฤติกรรมทางกายที่สะท้อนถึงความหวังดีและการช่วยเหลือกันภายในชุมชน การกระทำดังกล่าวมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่าการช่วยเหลือทั่วไป เพราะเมตตาการุณยธรรมเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างคนในชุมชน

2. เมตตาวจีกรรม การใช้คำพูดที่สุภาพและเป็นประโยชน์ ซึ่งเรียกว่า เมตตาวจีกรรม เป็นการแสดงออกถึงความหวังดีผ่านการพูดจาอย่างระมัดระวัง การสื่อสารที่ดีในรูปแบบนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสังคมและชุมชนที่มีความสามัคคี และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการแนะนำหรือเตือนสติด้วยความปรารถนาดี ไม่ใช่เพียงแค่การพูดให้คนอื่นทำตาม แต่เป็นการสนับสนุนให้คนอื่นได้พัฒนาตัวเองในทางที่ดีขึ้น

3. เมตตาเมทตโนกรรม การมีจิตใจที่ดีต่อกัน หมายถึง การที่บุคคลมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น มองผู้อื่นในแง่บวก และแสดงออกผ่านการกระทำที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ โดยจุดมุ่งหมายหลักคือการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือด้านจิตใจหรือการสนับสนุนทางกายภาพ การมองโลกในแง่ดีทำให้เกิดการสร้างสามัคคีในสังคม ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน

4. สาธารณโภคี การแบ่งปันสิ่งที่ได้รับมาอย่างชอบธรรม หมายถึง การนำทรัพยากรหรือผลประโยชน์ที่ได้รับมาอย่างถูกต้องตามกฎหมายและจริยธรรม มาจัดสรรให้กับผู้อื่นในชุมชนอย่างเท่าเทียม เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ที่เกิดขึ้น การแบ่งปันเช่นนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แต่ยังเป็น การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นภายในชุมชน การที่ทุกคนได้รับส่วนแบ่งอย่างยุติธรรม จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ ความสามัคคี และความยั่งยืนในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเติบโตอย่างมีคุณภาพและสร้างสรรค์

5. สีสสามัญญดา การรักษากฎระเบียบและมีความประพฤติที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม เพราะการที่ทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้นั้น ช่วยให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ การมีความประพฤติที่ดีแสดงถึงการเคารพสิทธิของผู้อื่นและการให้ความสำคัญกับสวัสดิภาพส่วนรวม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสังคมที่เป็นธรรม นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจและความเป็นปึกแผ่นในชุมชน โดยเฉพาะในสังคมที่หลากหลายทางวัฒนธรรม การเคารพกฎระเบียบและการปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมยังเป็นการยอมรับความแตกต่างและส่งเสริมการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสมานฉันท์

6. ทิฐีสสามัญญดา การมีความคิดเห็นและมุมมองที่เป็นหนึ่งเดียวในเรื่องสำคัญช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกัน ลดความขัดแย้ง และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน การสื่อสารเปิดเผยและการรับฟังทุกฝ่ายเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความสามัคคีและการตัดสินใจที่มีคุณภาพ

ดังกล่าวแล้วนั้น สารณียธรรมมีบทบาทสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย โดยเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของสมาชิกในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความสามัคคีและสันติสุขในสังคม โดยเน้นการกระทำที่มีเมตตาต่อกันในหลายมิติ เช่น เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม และเมตตาโมโนกรรม ซึ่งช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน นอกจากนี้ หลักการสาธารณโภคี สีสสามัญญดา และทิฐีสสามัญญดา ยังเน้นการแบ่งปันและความรับผิดชอบร่วมกันในชุมชน การรักษาศีลธรรมและการมีความคิดเห็นที่ตรงกัน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการบริหารจัดการชุมชนอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป สำหรับการบูรณาการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การนำหลักสารณียธรรมไปปฏิบัตินั้นมีความสำคัญต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ในสังคม โดยเฉพาะในยุคที่การติดต่อสื่อสารอาจทำให้คนห่างเหินกันในสังคมเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมักจะขาดหายไป แต่ถ้าสังคมได้เรียนรู้และปฏิบัติตามหลักสารณียธรรม จะสามารถสร้างความสามัคคีและเอกภาพได้อีกครั้ง โดยเริ่มจากการแบ่งปันและการรักษาความประพฤติที่ดี การยึดถือคำสอนนี้จึงเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสังคมที่สงบสุขและยั่งยืนในอนาคต

เทศบาลตำบลโพนางดาดก: บริบท และการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน

จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ประมาณ 2,469.746 ตารางกิโลเมตร และมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ โดยเฉพาะในด้านการเกษตร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการผลิตข้าวที่สามารถสร้างความมั่งคั่งให้กับชุมชน อย่างไรก็ตาม สภาพทั่วไปประชาชนในพื้นที่จังหวัดยังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ราคาสินค้าเกษตรที่ตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง และภัยแล้ง ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงควรมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร การใช้เทคโนโลยีการเกษตร การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาระบบสาธารณสุข เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืนสำหรับประชาชนในพื้นที่ (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566) ตำบลโพนางดาดก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เป็นพื้นที่ชนบทที่มีลักษณะ

ภูมิศาสตร์เด่นชัด โดยมีทุ่งนาและสวนผลไม้ซึ่งสนับสนุนการเกษตรเป็นหลัก แหล่งน้ำสำคัญที่ไหลผ่านพื้นที่คือ ลำคลองและแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้สามารถใช้น้ำเพื่อการเกษตรอย่างแพร่หลาย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวและพืชผัก รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน ตำบลโพนางคำตกมีประชากรประมาณ 4,847 คน ซึ่งมีการนับถือพระพุทธศาสนาร้อยละ 99.70 พร้อมกับมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 6 แห่ง (เทศบาลโพนางคำตก, 2567) นอกจากนี้ ประชาชนในพื้นที่ยังมีประเพณีสำคัญ เช่น สงกรานต์และแห่เทียนเข้าพรรษา ซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาชุมชนในตำบลโพนางคำตกจึงต้องคำนึงถึงการส่งเสริมเศรษฐกิจ การศึกษา และวัฒนธรรมเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืนสำหรับประชาชนในพื้นที่

ภาพที่ 1 การลงศึกษาพื้นที่ภาคสนาม

ที่มา: บันทึกโดยผู้บันทึกบทความ

วิสัยทัศน์และพันธกิจของเทศบาลตำบลโพนางคำตกได้ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ภายในปี 2570 ผ่านการจัดสรรสาธารณูปโภคที่ครบครัน ยึดมั่นในธรรมาภิบาล และสืบสานวัฒนธรรมไทย พร้อมทั้งน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนา ชุมชน พันธกิจของเทศบาลประกอบด้วย การบำรุงรักษาทางบกและน้ำ การจัดหาน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การพัฒนาอาชีพและรายได้ ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานได้มุ่งเน้นเน้นการปรับปรุงระบบสาธารณสุขโรค การพัฒนาเส้นทางคมนาคม และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตจะเน้นการส่งเสริมเศรษฐกิจกลุ่มอาชีพ การศึกษา การเกษตรอินทรีย์ และการรักษาสุขภาพ ในส่วนของการจัดระเบียบชุมชนจะมีการส่งเสริมประชาธิปไตย การลดความรุนแรง และการสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ การดำเนินงานตามวิสัยทัศน์และพันธกิจดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ยั่งยืน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับประชาชนในตำบลโพนางดำตก และการพัฒนาของเทศบาลตำบลโพนางดำตกมุ่งเน้นไปที่การสร้างชุมชนน่าอยู่ผ่านการกำหนดยุทธศาสตร์ใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน คุณภาพชีวิต และการจัดระเบียบชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและยั่งยืนในหลักธรรมาภิบาล (เทศบาลตำบลโพนางดำตก, 2567) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางโครงสร้างพื้นฐานประสบปัญหาการขาดทรัพยากรทางการเงินและมนุษย์ที่มีคุณภาพ ทำให้การดำเนินการไม่เป็นไปตามแผน นอกจากนี้ การพึ่งพาเกษตรกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำทำให้เศรษฐกิจของชุมชนไม่มั่นคงในระยะยาว จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างทักษะการบริหารและเพิ่มมูลค่าในภาคเกษตรกรรมเพื่อความยั่งยืน และจากการศึกษามีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ด้านจุดแข็งที่เป็นศักยภาพของพื้นที่

1.1 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนในการพัฒนาถนนและแหล่งน้ำที่มีคุณภาพ สนับสนุนการเกษตรและการดำเนินชีวิตของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีผลดีต่อการเกษตร

1.2 การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การส่งเสริมเศรษฐกิจและกลุ่มอาชีพในชุมชนช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจในท้องถิ่น และสร้างรายได้เสริมให้กับประชาชน การสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาผู้ด้อยโอกาสช่วยสร้างความเท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษา

1.3. การมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในหน่วยงานภาครัฐ

1.4 ความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ การสร้างความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยทำให้การพัฒนามีความครอบคลุมและหลากหลาย

2. ข้อจำกัดและอุปสรรคที่จะต้องพัฒนา พบว่า การพัฒนาทางโครงสร้างพื้นฐานต้องอาศัยทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรมนุษย์ซึ่งในปัจจุบันยังเป็นข้อจำกัด อาจทำให้การดำเนินการไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ และการพึ่งพาเกษตรกรรมและผลผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำอาจทำให้เศรษฐกิจของชุมชนไม่มั่นคงในระยะยาว

3. ปัจจัยความสำเร็จ พบว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินการภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ชัดเจนช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและสร้างความโปร่งใสในกระบวนการบริหาร ด้านการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับกลุ่มอาชีพ การสนับสนุนกลุ่มอาชีพและการสร้างเครือข่ายในชุมชนช่วยให้ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพาแหล่งรายได้จากภายนอก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม การ

ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต และการส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาทักษะ การสนับสนุนการศึกษาที่มีคุณภาพและการพัฒนาทักษะในกลุ่มประชากรที่หลากหลายจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงงานและสร้างรายได้

กล่าวได้ว่า จากข้อมูลพื้นฐาน และการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลโพนาวดำตงแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งที่สำคัญในด้านโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกันยังมีจุดอ่อนที่ต้องพิจารณาเพื่อพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มอาชีพ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนในอนาคต

สารานุกรม: การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมอย่างมีส่วนร่วมจากกรณีศึกษา

มิติการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลโพนาวดำตงมีการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมอย่างมีส่วนร่วมโดยยึดหลักสารานุกรมซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและการร่วมมือกันในการพัฒนา สามารถสรุปเพื่อเป็นได้ ดังนี้

1. การระบุประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชน การกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน เทศบาลได้มีการจัดทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริง เช่น การขาดแคลนน้ำ การเข้าถึงการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการดำเนินการดังกล่าวมีความสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชนและหน่วยงานรัฐ

2. การวางแผนและดำเนินการโครงการ การวางแผนและดำเนินการโครงการต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งเทศบาลได้มีการพัฒนาโครงการที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น โครงการพัฒนาทางการเกษตร การสนับสนุนการเกษตรอินทรีย์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ช่วยเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับเกษตรกรในชุมชน โครงการพัฒนาการศึกษา การจัดทำหลักสูตรการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. การเชื่อมโยงมิติทางธุรกิจและมิติทางสังคม การพัฒนาชุมชนควรมีมิติทางธุรกิจและมิติทางสังคมที่สอดคล้องกัน การสร้างรายได้และผลกำไร โครงการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน เช่น การส่งเสริมกลุ่มอาชีพและการตลาดชุมชน ช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชน ผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การทำความสะอาดชุมชน การอนุรักษ์ธรรมชาติ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชน

4. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มอาชีพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทำให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมในชุมชนช่วยสร้างความ

เข้มแข็งให้กับสังคม และการประเมิณผลโครงการร่วมกัน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิณผลการดำเนินโครงการ ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง

มิติการบูรณาการสู่พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม

การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรมในการพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการร่วมมือกันในสังคม โดยยึดหลักการที่สำคัญของการทำงานร่วมกันและการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งหลักสราณียธรรมมีเป้าหมายในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ความสามัคคี และการเคารพซึ่งกันและกันในชุมชน การระบุปัญหาและความต้องการของชุมชนผ่านการสำรวจความคิดเห็นและการพัฒนาโครงการที่ตอบสนองความต้องการเหล่านี้ เป็นการทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การวางแผนและดำเนินโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน เช่น โครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับเกษตรกร ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในชุมชน อีกทั้งการเชื่อมโยงมิติทางธุรกิจและสังคม เช่น การส่งเสริมกลุ่มอาชีพและตลาดชุมชน จะช่วยสร้างความเจริญเติบโตให้กับชุมชนและส่งผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

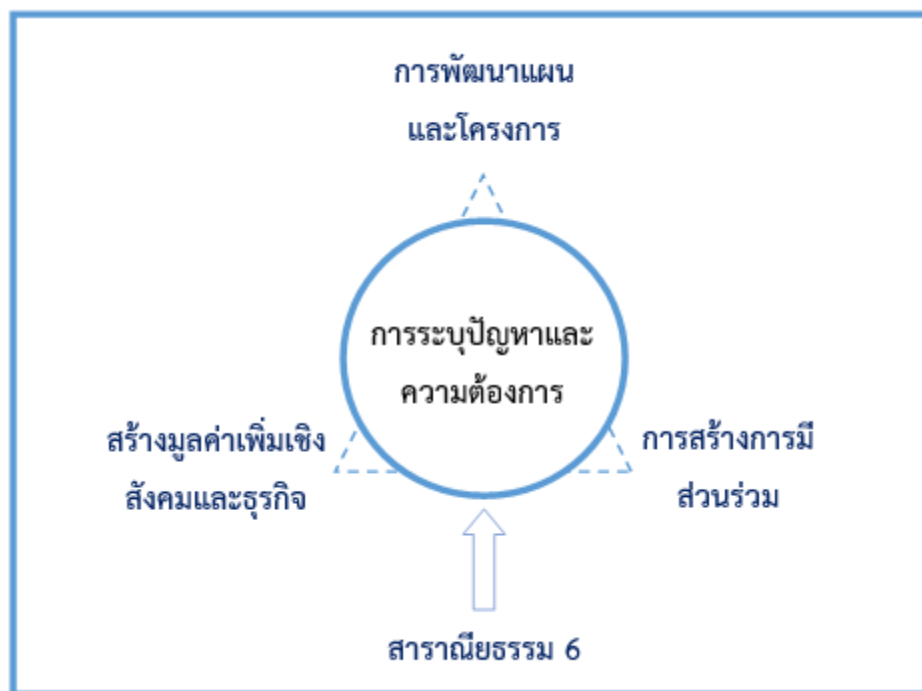
นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการประเมิณผลโครงการช่วยสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบให้กับประชาชน ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง ส่งเสริมการร่วมมือกันและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในชุมชน ทั้งนี้ หลักสราณียธรรมไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสังคมที่มีความยั่งยืนและเป็นสุข

จากบทเรียนกรณีศึกษา การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมในเทศบาลตำบลโพนางดำตกาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยผ่านการระบุปัญหาและความต้องการ การวางแผนโครงการที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการซึ่งนำไปสู่การสร้างที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต การใช้หลักสราณียธรรมจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างชุมชนน่าอยู่และร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการศึกษา

การพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลโพนางดำตกาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวในสังคมและการทำงานร่วมกันผ่านหลักสราณียธรรม โดยมีการเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนอย่างครอบคลุม ในการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน ประกอบด้วย “การระบุปัญหาและความต้องการ” การมีส่วนร่วมในการระบุปัญหาชุมชนจากประชาชน ทำให้เกิดการจัดการปัญหาได้ตรงจุด ชุมชนสามารถระบุความต้องการอย่างแท้จริง เช่น การขาดแคลนน้ำ หรือความต้องการด้านการศึกษา สิ่งนี้ส่งผลให้เกิดการวางแผนที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของชุมชน “การวางแผนและพัฒนาโครงการ” โครงการที่ออกแบบต้องคำนึงถึงความต้องการของชุมชน เช่น การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาทรัพยากรน้ำ และ

การส่งเสริมการศึกษาที่ตอบสนองต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การดำเนินงานโครงการเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับบุคคลและครอบครัว “สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสังคมและธุรกิจ” การสร้างเศรษฐกิจชุมชนควบคู่กับการสร้างสังคมที่เข้มแข็ง โดยการส่งเสริมอาชีพชุมชนและการทำตลาดภายในท้องถิ่น ทำให้ชุมชนมีรายได้ที่มั่นคง ทั้งนี้ยังสร้างผลกระทบที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และ “การสร้างการมีส่วนร่วม” การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครในชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการประเมินผล ทำให้การพัฒนาชุมชนมีความโปร่งใสและยั่งยืนมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยสร้างความรับผิดชอบร่วมในการดูแลและพัฒนาชุมชน สรุปได้ว่า การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมในเทศบาลตำบลโพธารามได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยผ่านการระบุปัญหาและความต้องการ การวางแผนโครงการที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการซึ่งนำไปสู่การสร้างที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต การใช้หลักสารานุกรมจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างชุมชนน่าอยู่และร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมอย่างมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม

ที่มา: พัฒนาโดยผู้นิพนธ์บทความ

สรุป

บทความนี้ได้นำเสนอการศึกษาและวิเคราะห์การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมตามหลักสภาราณียธรรมโดยกรณีศึกษาชุมชนโพนางดำตก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท แสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่การระบุปัญหา วางแผน ไปจนถึงการดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยหลักสภาราณียธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ที่เน้นความสามัคคี ความร่วมมือ และการแบ่งปันทรัพยากรนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนในการพัฒนา นอกจากนี้ การสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในชุมชนยังช่วยส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทของตนในการพัฒนา สำหรับการศึกษาในอนาคต ควรศึกษาบทเรียนชุมชนอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ในบริบทที่แตกต่าง และควรศึกษาหลักธรรมอื่น ๆ เพื่อเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

บรรณานุกรม

- เทศบาลโพนางดำตก. (2566). รายงานผลการติดตามและประเมิน แผนพัฒนาของเทศบาลตำบล ตำบลโพนางดำตก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
https://fa5.naxapi.com/phonangdamtok.go.th/dnm_file/project/1714032611480_25272_center.pdf
- เทศบาลโพนางดำตก. (2567). วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์.
<https://www.phonangdamtok.go.th/vision>
- ธงชัย สมบูรณ์. (2563). *The Next Normal ภูมิคุ้มกันของสังคมไทยในอนาคต*.
https://www.matichon.co.th/article/news_2175208
- พระมหานาเกียรติ วิสุทธิ (ทองทวี). (2564). การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสภาราณียธรรม 6. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 8(3), 14 – 24.
- ภาวิธ ทองโรจน์. (2566). *มติชนมติครู : ทศวรรษที่หายไปของการศึกษาไทย ที่รัฐบาลใหม่จะต้องนำกลับคืนมา*. https://www.matichon.co.th/education/news_4149335.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 16-17,19.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- _____. (2561). มหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคมที่สหราชอาณาจักร = University role : public engagement in UK. กรุงเทพมหานคร: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2562). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 53). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ทพป.

สามารถ สามัง. (2562). *สารานุกรม 6: หลักการในการอยู่ร่วมกัน*.

<https://mgronline.com/daily/detail/9620000029668>

สำนักงานจังหวัดชัยนาท. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดชัยนาท 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)*. ชัยนาท : สำนักงานจังหวัดชัยนาท.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อุทัย ภูคดหิน และคณะ. (2565). *พหุวัฒนธรรม : การอยู่ร่วมกันของชุมชนตามแนวสารานุกรมเชิงพุทธบูรณาการ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 2313 – 2324.*

Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners, 35*(4), 216-224.

Bishop, P., & Davis, G. (2002). Mapping Public Participation in Policy Choices. *Australian Journal of Public Administration, 61*(1), 14-29.

Borgatti, S. P., & Halgin, D. S. (2011). On Network Theory. *Organization Science, 22*(5), 1168-1181.

Carroll, A. B. (1999). Corporate Social Responsibility: Evolution of a Definitional Construct. *Business & Society, 38*(3), 268-295.

Freeman, R. Edward. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Cambridge University Press.

Kotler, P., & Lee, N. R. (2005). *Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your Cause*. Wiley.

Putnam, Robert D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.

Rappaport, Julian. (1981). In Praise of Paradox: A Social Policy of Empowerment and Prevention. *American Journal of Community Psychology, 9*(1), 1-25.

Wasserman, S., & Faust, K. (1994). *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge University Press.

World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future (Brundtland Report)*. Oxford University Press.

กฐิน

ทานกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตวิถีพุทธบนฐานสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย

พระมหาเมืองมนต์ ศรีปิตตา^{1*}

รับบทความ: 6 ธันวาคม 2567 แก้ไขบทความ: 27 ธันวาคม 2567 ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนอเรื่องกฐินทานกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตวิถีพุทธบนฐานสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย การทำบุญกฐินเป็นการทำบุญที่สำคัญในพุทธศาสนาและมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมไทย นอกจากจะเป็นการแสดงออกถึงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาแล้วยังสะท้อนถึงความสามัคคีและการสืบทอดประเพณีของชุมชน การทำบุญกฐินยังมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเห็นได้จากการมีส่วนร่วมของบุคคลในสังคม การเรียนรู้ผ่านการทำงานร่วมกัน การถ่ายทอดความรู้และประเพณีทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม การเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคม จิตวิญญาณ และจริยธรรม การทอดกฐินจึงเป็นการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านสังคมและศาสนาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับบุคคลในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถสะท้อนผ่านการทอดกฐินและกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมผ่านพิธีกรรม การทำงานร่วมกัน การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการอบรมกล่อมเกล้าให้แก่สมาชิกในชุมชน การพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการชุมชน การส่งเสริมภาวะผู้นำให้แก่สมาชิกในชุมชน และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่แก่ชุมชน ผลการศึกษาได้สะท้อนว่า การทอดกฐินไม่เพียงแต่เป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่มีความสำคัญ แต่ยังเป็นเวทีสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาตนเองทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ การมีส่วนร่วมในงานกฐินช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ทั้งด้านการทำงานร่วมกัน การบริหารจัดการ และการพัฒนาสุขภาวะที่ดีแก่สมาชิกในชุมชน

คำสำคัญ: กฐินทาน การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิถีพุทธ สังคมและวัฒนธรรมไทย

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

* อีเมล: mon0890992925@gmail.com

Kathin donation and lifelong learning a Buddhist way based on the social and cultural context of Thailand

Pramaha Muangmon Sripatta ^{1*}

Abstract

This academic article aims to present the concept of the Kathina ritual and lifelong learning within the Buddhist way of life, based on the social and cultural context of Thailand. The Kathina merit-making ceremony is an important Buddhist tradition with significant roles in Thai society and culture. In addition to expressing faith in Buddhism, it also reflects community unity and the preservation of local traditions. The Kathina ceremony is closely linked to the concept of lifelong learning, as it involves social participation, collaborative work, the transmission of knowledge and cultural traditions, the cultivation of moral and ethical values, and the opportunity for individuals to learn from direct experience. This process contributes to the development of social, spiritual, and ethical growth. Thus, the Kathina ritual represents a form of learning that encompasses both social and religious aspects, while promoting lifelong learning within Thai society. The study's findings indicate that lifelong learning can be reflected through the Kathina ceremony and related Buddhist activities. These include participatory learning through rituals, collaborative work, the transmission of local wisdom, the nurturing of community members, the development of community management skills, the promotion of leadership qualities, and the building of relationships within the community. The results highlight that the Kathina ceremony is not only a religious ritual of great importance but also a platform for lifelong learning through various related activities. These activities foster self-development in social, cultural, and spiritual aspects. Participation in the Kathina event allows individuals to acquire new skills, such as teamwork, management, and promoting the well-being of community members.

Keywords: Kathin Donation, Lifelong Learning, Buddhist Way, Thai Society and Culture

¹ Doctoral student of Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Wang Noi District, Phra Nakhon Sri Ayutthaya, Thailand

* Email: mon0890992925@gmail.com

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ของประเทศไทยเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะและความรู้ที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเสริมสร้างระบบการศึกษาและการฝึกอบรมที่ยืดหยุ่น การสนับสนุนการเข้าถึงการเรียนรู้ที่หลากหลายและเท่าเทียม การส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน และการพัฒนาผู้สอนและผู้ฝึกอบรมเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์นี้มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนสามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580), 2561) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs) ของสหประชาชาติในช่วงปี ค.ศ. 2015-2030 (พ.ศ. 2558-2573) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและความเท่าเทียมในทุกระดับ การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม สอดคล้องกับ SDG 4 ที่เน้นการสร้างโอกาสการศึกษาอย่างทั่วถึงและการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประชาชน ช่วยให้ประชาชนสามารถปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการในตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสนับสนุนการเรียนรู้ในชุมชนและการอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมไทยเป็นอีกด้านหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีบทบาทสำคัญ โดยการศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติ การเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับสังคมและวัฒนธรรมไทยไม่เพียงแต่ช่วยให้ประชาชนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกระดับ ช่วยเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในชุมชนและสังคมไทยที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเพณี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในสังคมเพื่อให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักการของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของชุมชนไทย ซึ่งมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ได้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ โดยไม่จำกัดเฉพาะกรอบหรือหลักสูตรการศึกษาเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้แล้ว การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภายในชุมชน ไม่เพียงแต่เน้นการศึกษาทางศาสนา แต่ยังรวมถึงการพัฒนาตนเอง การทำงานร่วมกันในชุมชน และการสร้างสรรค์วิถีชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของสมาชิกในชุมชน การเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นถึงความสามารถของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการตอบสนองต่อความท้าทายต่าง ๆ โดยยึดหลักการที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคมและวัฒนธรรมไทย การส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาความสามารถในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน (ณัฐพร สิงห์สร, จิตวิมล สุขป้อม, เริงวิญญ์ นิล

โคตร, วงษ์ศิริ เรื่องศร, อนุรักษ์กรณ ปะพาน, 2566) พุทธทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนเป็นต้นทุนที่ดีในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับสมาชิกในชุมชน และเป็นพื้นฐานที่ดีในการอบรมกล่อมเกลาสมาชิกในชุมชนแบบรุ่นต่อรุ่น เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีชีวิตชีวา หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานับว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน (ณัฐพัชร สายเสนา, เรืองวิชัย นิลโคตร, ฐิติวัธน์ สุขป้อม, อนุรักษ์กรณ ปะพาน และ ภาณุพร เจริญลักษณ์, 2567) กล่าวได้ว่าสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในทุก ๆ มิติ การรู้เท่าทันและพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการใหม่ ๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

สังคมและวัฒนธรรมไทยมีประวัติศาสตร์และพัฒนาการควบคู่มาพร้อม ๆ กับประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย แบบแผนของการดำเนินชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เกิด จนถึงเสียชีวิตล้วนแล้วเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอย่างยิ่งบนฐานของหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ได้ชื่อว่ามีอัตลักษณ์ที่เด่นชัดในการพัฒนาตนเอง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะสามารถส่งเสริมให้ปัจเจกบุคคลพัฒนาตนเองไปจนถึงจุดสูงสุดได้ การพัฒนาตนเองจะนำไปสู่การสร้างครอบครัว ชุมชน และสังคมที่ดีได้ตามลำดับ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) หลักการศึกษาในพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับระบบความคิด คำสอน ความเชื่อ naïve และการปฏิบัติเก่าแก่ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงมีประโยชน์เกื้อกูลในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมไทยโดยเฉพาะด้านการศึกษา มากบ้างน้อยบ้างตามยุคสมัย แต่ภาพรวมแล้วเป็นพื้นฐานสำคัญในระบบการศึกษาของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2544) ยุคข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลต่อการศึกษาที่เป็นไปอย่างไร้ขอบเขต การศึกษาเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวาง ไร้ขีดจำกัด การรู้เท่าทันและรับสิ่งใหม่เป็นสิ่งจำเป็น และการศึกษาและรักษาสืบสานต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมจะเป็นแนวทางหนึ่งในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของสังคมให้ดำเนินต่อไปได้ ซึ่งจะเป็นคุณูปการต่อสังคมในระยะยาว

บทความนี้ผู้นิพนธ์มุ่งนำเสนออิทธิพลของการเรียนรู้ตลอดชีวิตวิถีพุทธบนฐานสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย นอกจากจะสะท้อนถึงประเพณีและวัฒนธรรมของชาวพุทธแล้วยังเป็นการสะท้อนถึงแนวปฏิบัติที่ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่อยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทยมาโดยตลอด นอกจากนี้แล้วยังเชื่อมโยงให้เห็นถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

พระพุทธศาสนา: หลักธรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลโดยไม่แบ่งแยกชนชั้นวรรณะเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต เสริมสร้างศักยภาพและจิตวิญญาณของปัจเจกบุคคล โดยเน้นการพัฒนาตนเองทั้งในด้านคุณธรรมและความรู้สึกตัวในทุก ๆ วัน การศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมนี้นำไปสู่การเข้าใจคุณค่าของการดำเนินชีวิตที่ดี มีการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันเพื่อแสวงหาความจริงและความรู้ ทำให้บุคคล

สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้เป็นสังคมแห่งความสุข สันติภาพ และความเข้าใจทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังเสริมสร้างความกระตือรือร้นในการพัฒนาจิตวิญญาณ ครอบครัว ชุมชน และสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งความสุข (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564) นอกจากนี้แล้ว พระพุทธศาสนาถือเป็นศาสนาแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการยอมรับและการเติบโตทางจิตใจ โดยการศึกษาในพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการทำให้สามารถเข้าใจและยอมรับความจริงของชีวิต ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงความคิดและความเชื่อของเราจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาตนเอง การดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาเน้นการอยู่กับปัจจุบัน ผ่านแนวคิด "การศึกษาตลอดชีวิต" (Lifelong Education) ที่สอนให้ปัจเจกบุคคลสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและรู้คุณค่าของการเป็นมนุษย์ ทั้งในด้านส่วนตนและสังคม นอกจากการพัฒนาตนเองแล้ว พระพุทธศาสนายังส่งเสริมการศึกษาที่ครอบคลุมด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยการศึกษาช่วยให้เข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมที่มีความหลากหลาย การศึกษาทางพระพุทธศาสนาช่วยให้เรารู้จักการใช้ชีวิตอย่างมีสติและสร้างความเข้าใจในบริบทของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม ไม่ว่าจะเป็นในระดับ ครอบครัว ชุมชน หรือสังคมวงกว้าง การเน้นย้ำถึงคุณค่าของการศึกษาทั้งในแง่สังคมและวัฒนธรรมส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์สังคมที่มีสันติภาพและความสามัคคี ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2548) กล่าวได้ว่า การศึกษาในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยพัฒนาชีวิตทั้งในด้านการฝึกฝนตนเองและการบรรลุเป้าหมายชีวิต ด้วยความเข้าใจที่ลึกซึ้ง การเรียนรู้และฝึกฝนตามหลักพระพุทธศาสนาจะเป็นการหนุนเสริมให้ปัจเจกบุคคลดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ปัญญา และประสบความสำเร็จทั้งในทางจิตใจและสังคม

สังคมและวัฒนธรรมไทยบนฐานวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เกิดขึ้นจากการประเมินสถานการณ์การศึกษาทั่วโลกในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 (ประมาณปี พ.ศ. 2523) ซึ่งพบว่าการศึกษาทั่วโลกอยู่ในภาวะถดถอย โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก ผู้ใหญ่ สตรี และเด็กหญิงที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ใหญ่จำนวนมากไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ทำให้การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจชะลอตัว เนื่องจากขาดการเข้าถึงการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเองและชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้จัดประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) หรือที่รู้จักในชื่อปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) ในปี พ.ศ. 2533 ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของทุกคน โดยเน้นย้ำการศึกษาเพื่อทุกเพศ ทุกวัย และทุกกลุ่มในสังคม และได้กำหนดกรอบการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ภายในปี พ.ศ. 2543 อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงปี พ.ศ. 2555 แม้เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) จะสิ้นสุดลงแล้ว แต่ก็ได้เกิดกระบวนการกำหนดวาระการพัฒนาภายหลังปี

2015 (Post-2015 Development Agenda) โดยเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกมิติ รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งได้รับการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2558 และจะดำเนินการจนถึงปี พ.ศ. 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี ส่วนหนึ่งที่สำคัญของแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนคือ "การศึกษาตลอดชีวิต" (Lifelong Learning) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาตนเองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างสังคมแห่งความรู้ที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา การเรียนรู้เช่นนี้ไม่จำกัดเพียงในห้องเรียน แต่ยังขยายไปถึงการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน ทำให้บุคคลสามารถพัฒนาทักษะใหม่ๆ และตอบสนองต่อความท้าทายทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภักดิ์ กัลยาณมิตร, 2559) แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและการศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษาตลอดชีวิตเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ในทุกช่วงชีวิต เพื่อสร้างสังคมที่เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน (วิจิต หล่อจิระขุนท์กุล และจิราวัลย์ จิตรถเวช, 2555) การพัฒนาที่ยั่งยืนมีจุดเน้นการสร้างสมดุลระหว่างความต้องการของมนุษย์และการรักษาสิ่งแวดล้อม การมองไปยังอนาคต การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสำคัญในการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน (Connor, 1979) นอกจากนี้ มิติของการพัฒนาที่ยั่งยืนยังมีความหมายที่รวมถึงการบูรณาการทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาในปัจจุบันที่ไม่ทำให้ความสามารถของอนาคตในการตอบสนองความต้องการลดลง การดำเนินการที่สอดคล้องกันและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Mebratu, 1998) กล่าวโดยสรุป การพัฒนาที่ยั่งยืนมีสาระสำคัญที่ครอบคลุม 3 มิติหลัก ได้แก่ มิติด้านนิเวศวิทยา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ มิติด้านนิเวศวิทยามุ่งเน้นการเสริมสร้างความตระหนักในระบบนิเวศเพื่อให้ประชากรใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและสามารถส่งต่อให้คนรุ่นหลังได้ มิติด้านสังคมให้ความสำคัญกับความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม พร้อมกับการรักษาวัฒนธรรมที่หลากหลายและคุณภาพชีวิตของประชากรให้ดีและยั่งยืน มิติด้านเศรษฐกิจมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนการผลิตและการบริโภคที่ไม่ทำลายธรรมชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต ทั้งสามมิตินี้เชื่อมโยงกันและเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนกับการศึกษาแนวพุทธมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกันอย่างยิ่ง การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) มีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมการตระหนักรู้ การบูรณาการหลักสูตร การปฏิรูปการศึกษา และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะต้องตอบสนองต่อความต้องการของปัจจุบันโดยไม่ทำลายความสามารถของอนาคตในการตอบสนองความต้องการของตนเอง ESD มีความหมายสำคัญ 4 ประการ คือ (1) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับภาครัฐเพื่อการพัฒนา (2) การยกระดับความตระหนักและการกระจายข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา (3) การศึกษาเรื่องการ

พึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างท้องถิ่นกับโลก และ (4) การเสริมทักษะต่าง ๆ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ด้านการศึกษาตามแนววิถีพุทธเน้นการส่งเสริมการตระหนักรู้และการมีสติในชีวิตประจำวันซึ่งสอดคล้องกับการยกระดับความตระหนักรู้ใน ESD วิถีพุทธเน้นการบูรณาการและการทำงานร่วมกันในชุมชน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบูรณาการหลักสูตรและการมีส่วนร่วมของชุมชนใน ESD หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเองในวิถีพุทธเสริมทักษะและการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวทางของ ESD และหลักการของการพึ่งพาซึ่งกันและกันในวิถีพุทธสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นและโลกที่ ESD มุ่งเน้นการนำหลักการวิถีพุทธมาประยุกต์ใช้ในการดำเนิน ESD สามารถเสริมสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มีความหมายและมีผลต่อการพัฒนาสังคมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในทุกมิติของการพัฒนาและการใช้ชีวิต

บริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย การศึกษาแนวพุทธมีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในแง่ของการสร้างความรู้และความเข้าใจที่ส่งเสริมคุณธรรมและความเป็นอยู่ที่ดี การศึกษาตามหลักพุทธศาสนามุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจิตใจบนฐานการเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้อยู่กับความเป็นจริงและปัจจุบัน (พระมหาสมชัย กลิ่นจันทร์ และคณะ, 2559) ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง “มิติเชิงสังคม” การศึกษาแนวพุทธเน้นการสร้างความรู้และความเข้าใจที่ดีในสังคม การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบและเคารพซึ่งกันและกัน หลักธรรมสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น เมตตาธรรม ซึ่งหมายถึงการมีความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น และ ศีลธรรม ที่ส่งเสริมให้ผู้คนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ซึ่งช่วยในการสร้างสังคมที่มีความสุขและสงบ การเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสนาส่งเสริมให้ผู้คนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและช่วยสร้างสังคมที่สงบสุข และด้าน “มิติวัฒนธรรม” การศึกษาแนวพุทธมีส่วนสำคัญในการรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชน ตัวอย่างเช่น อริยสัจ 4 ซึ่งประกอบด้วยความจริงทั้ง 4 ที่ช่วยในการเข้าใจธรรมชาติของทุกข์และวิธีการลดทุกข์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่มีความสุขและสงบ รวมถึง ปฏิจ্ঞสมุพบาท ที่อธิบายถึงหลักการของการเกิดและดับของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้สังคมเข้าใจความเชื่อมโยงของชีวิตและการปฏิบัติตนอย่างมีคุณค่า (กาญจนาณัฐ ประชาตุ, 2560)

กล่าวได้ว่า การศึกษาแนวพุทธมีความเกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมในหลายด้าน โดยเน้นการพัฒนาคุณธรรม การสร้างสังคมที่สงบสุข และการรักษาวัฒนธรรมที่ดี หลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น เมตตาธรรม ศีลธรรม อริยสัจ 4 และปฏิจ্ঞสมุพบาท มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจิตใจของปัจเจกบุคคลและการสร้างสังคมที่ดี เมตตาธรรมส่งเสริมความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ขณะที่ศีลธรรมสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักศีล 5 เพื่อความสงบสุขในสังคม อริยสัจ 4 ช่วยให้เข้าใจธรรมชาติของทุกข์และวิธีการลดทุกข์ ในขณะที่ปฏิจ্ঞสมุพบาทอธิบายถึงความเชื่อมโยงของชีวิตและการปฏิบัติตนอย่างมีคุณค่า การนำหลักธรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ไม่เพียงแต่ช่วยในการพัฒนาตนเอง แต่ยังมีผลดีต่อการรักษาและสร้างสังคมและวัฒนธรรมที่ดีงาม

กฐินทาน: การเรียนรู้จากสังคมและวัฒนธรรมบริบทสังคมไทย

ความหมาย ความสำคัญ และพัฒนาการ

กฐินทานเป็นประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญในสังคมไทย ซึ่งสะท้อนถึงการเรียนรู้จากสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ การทำกฐินทานเป็นการถวายผ้ากฐินแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความหมายเชิงศาสนาและวัฒนธรรม การศึกษาการกฐินทานในบริบทสังคมไทยเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการรวมกลุ่มของพุทธบริษัท ชุมชน และสังคมไทยในภาพรวม ซึ่งเป็นการแสดงถึงกตัญญูทศเวทต่อพระพุทธศาสนา การแสดงความเคารพต่อพระพุทธศาสนา และการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน และเป็นฐานรากของสังคมและวัฒนธรรมสืบต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การทอดกฐินถือเป็นการทำบุญใหญ่ที่มีความสำคัญและมีข้อกำหนดเฉพาะในพระพุทธศาสนา โดยประกอบด้วยข้อกำหนดหลัก 5 ประการ ได้แก่ ประเภทของทานที่ต้องเป็นการทำสังฆทานถวายแก่พระสงฆ์ครบองค์ (4 รูปขึ้นไป) กาลเวลาที่ต้องจัดในช่วงระหว่างวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 การทำบุญกฐินต้องทำในวัดเดียวกันเพียงปีละ 1 ครั้ง ผู้รับกฐินต้องเป็นพระภิกษุที่จำพรรษาในวัดนั้นโดยไม่ขาดพรรษาและจำนวนไม่น้อยกว่า 5 รูป และการทอดกฐินต้องทำเป็นสามัคคีธรรมซึ่งรวมถึงการแบ่งหน้าที่ในการย้อมผ้า ตัดเย็บ และกรานกฐินให้สำเร็จในวันเดียว (ไทยรัฐ, 2565) การทอดกฐินเป็นพิธีทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญทั้งในด้านศาสนาและสังคมไทย ซึ่งมีต้นกำเนิดจากพุทธานุญาตของพระพุทธเจ้า เมื่อพระภิกษุที่จำพรรษารอบสามเดือนสามารถกรานกฐินได้ พิธีนี้เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาโดยตรง เนื่องจากเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้กรานกฐินเกิดขึ้นเมื่อพระภิกษุชาวเมืองปาฐะยะได้เผชิญความยากลำบากในการเดินทางมาเข้าเฝ้าพระองค์ในช่วงออกพรรษา ซึ่งสะท้อนถึงความเมตตาของพระพุทธเจ้าที่ทรงเข้าใจถึงความลำบากของพระภิกษุและการให้โอกาสในการได้รับความสะดวกสบายทางด้านการครองจีวร (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535 : 3/306/191) (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535 : 5/306/146)

การทอดกฐิน เป็นสังฆกรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนา มีรากฐานมาจากคำว่า "กฐิน" ซึ่งหมายถึง "ไม้สะดึง" ที่ใช้ในการซึ่งผ้าเพื่อเย็บจีวร ในอดีต การกรานกฐินเป็นกระบวนการที่พระภิกษุซึ่งจำพรรษารอบสามเดือน ได้รับอนุญาตจากพระพุทธเจ้าให้ทำพิธีนี้เพื่อรับผ้าใหม่ (ผ้ากฐิน) สำหรับใช้เป็นจีวร การกรานกฐินเป็นสังฆกรรมที่ต้องทำให้เสร็จภายในระยะเวลา 1 เดือนหลังออกพรรษา ตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เท่านั้น (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535:5/307/147) กฐิน เป็นพิธีกรรมทางศาสนาพุทธที่มีความสำคัญ โดยมีความหมายที่เกี่ยวข้องกัน 4 ประการ ได้แก่ 1) กฐินในฐานะ "ไม้สะดึง" ซึ่งเป็นกรอบไม้สำหรับซึ่งผ้าเพื่อเย็บจีวรให้สำเร็จตามรูปแบบที่กำหนดไว้ ในอดีตการทำจีวรมีความยุ่งยาก จึงต้องอาศัยการทาบผ้าลงบนกรอบไม้แล้วตัดเย็บและย้อมให้เสร็จภายในวันเดียว ด้วยความร่วมมือและสามัคคีของคณะสงฆ์ 2) กฐินในฐานะ "ผ้า" ที่ถวายแก่พระสงฆ์ภายในเวลาที่กำหนด คือหนึ่งเดือนหลังวันออกพรรษา โดยผ้าที่สามารถใช้ เป็นผ้าใหม่หรือผ้าฟอกสะอาด หรือผ้าที่ได้รับมาจากการบังสุกุล ผู้ถวายอาจเป็นคฤหัสถ์ พระภิกษุ

หรือสามเณรก็ได้ 3) กฐินในฐานะ "บุญกิริยา" การถวายผ้ากฐินเป็นทานพิเศษที่ทำได้เฉพาะในช่วงเวลาหนึ่งเดือน การทำบุญนี้เรียกว่าทอดกฐิน โดยถือเป็นกาลทานที่มีความหมายเฉพาะ 4) กฐินในฐานะ "สังฆกรรม" ซึ่งเป็นพิธีกรรมของสงฆ์ที่มีการสวดประกาศและมอบผ้ากฐินให้ภิกษุรูปหนึ่ง การทำกฐินส่งผลให้สงฆ์สามารถขยายเวลาในการทำจีวรได้เพิ่มอีก 4 เดือน ทั้งนี้ กฐินเป็นพิธีที่แสดงออกถึงความร่วมแรงร่วมใจและการสนับสนุนพระพุทธศาสนาของคฤหัสถ์และสงฆ์ในสังคมไทย (กรมการศาสนา, 2551)

ภาพที่1 การทำบุญกฐินทาน

ที่มา: https://www.kalyanamitra.org/th/meritnews_detail.php?i=7301

ตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของการทอดกฐินในสมัยพุทธกาลมีเป้าหมายเพื่อให้พระภิกษุแสวงหาผ้าจากผ้าบังสุกุลมาสร้างผ้าไตรจีวร โดยผ้านั้นจะเป็นผ้ากองกลางของสงฆ์ และภิกษุหนึ่งรูปที่ได้รับเลือกจากสงฆ์จะเป็นผู้กรานกฐิน ภิกษุนั้นต้องมีความรู้ธรรม รวมถึงกระบวนการเตรียมผ้ากฐินให้แล้วเสร็จภายในวันเดียว หลังจากนั้นจะมีพิธีกรานกฐินตามลำดับ ทั้งนี้ คฤหัสถ์ผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ต้องการทำบุญด้วยการทอดกฐินหรือสร้างศาสนสถานไว้เป็นอนุสรณ์ ในทางปฏิบัติ บางวัดในสมัยก่อนอาจไม่มีพระภิกษุครบ 5 รูป จึงไม่สามารถรับกฐินตามพระธรรมวินัยได้ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทั้งในหมู่พระสงฆ์และคฤหัสถ์ ฝ่ายพระภิกษุแม้จะจำพรรษาครบสามเดือนแล้ว แต่ก็ไม่สามารถรับกฐินได้ หากจำนวนพระภิกษุไม่เพียงพอ ส่วนคฤหัสถ์ที่มีความตั้งใจทอดกฐินอาจเข้าใจผิดว่าเป็นเพราะพระภิกษุไม่ต้องการรับกฐิน ซึ่งส่งผลให้คฤหัสถ์หลีกเลี่ยงการทำบุญที่วัดนั้น และหากไม่มีคฤหัสถ์ไปทำบุญ วัดอาจเสื่อมสภาพหรือกลายเป็นวัดร้างได้ เพื่อให้วัดและพระพุทธศาสดาดำรงอยู่และตอบสนองต่อเจตนาของพุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับการทอดกฐิน คฤหัสถ์จึงควรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา พระธรรม และพระสงฆ์ (พระมหาโชตนิพิฐพนธ์ สุพุทธจิตโต และคณะ, 2567) การสืบทอดประเพณีการทอดกฐินเป็นการเสริมสร้างศรัทธาและสร้างความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนาในระยะยาว โดยพระรัตนตรัยยังคงเป็นที่พึ่งสำคัญสูงสุดของคฤหัสถ์ในสังคม เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญว่าการทอดกฐินเป็นพิธีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมไทย นอกจากจะเป็นการทำบุญใหญ่ที่ชาวพุทธนิยมทำเพื่อ

เสริมสร้างบุญกุศลแล้ว ยังมีบทบาทในการสร้างความเป็นปึกแผ่นระหว่างชุมชน วัด และพระสงฆ์ การทำบุญ ถวายสังฆทานให้ชาวบ้านได้ร่วมมือร่วมใจกันในกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักพระธรรมวินัย

การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนตามวิถีพุทธบนฐานสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย

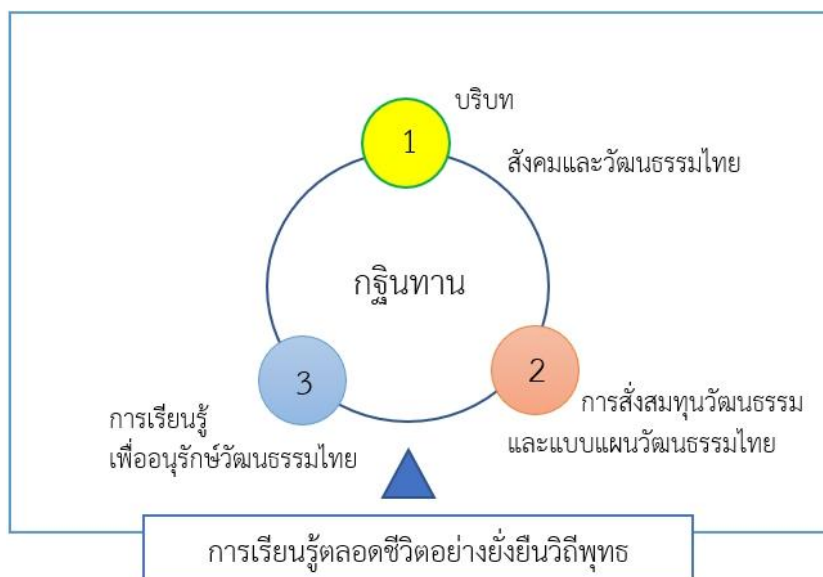
จากการนำเสนอข้างต้น สามารถสรุป และอภิปรายได้ ดังนี้

1. ถิ่นฐานกับความเข้าใจด้านการเรียนรู้บริบทสังคมและวัฒนธรรมในสังคมไทย ตามความหมายในวิถีพุทธการทำทานในพุทธศาสนาไม่เพียงเป็นการบริจาคสิ่งของเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นเท่านั้น แต่ยังเป็นการฝึกฝนจิตใจและเป็นการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง การทำทาน เช่น การทอดกฐิน สะท้อนถึงความเมตตา และการแบ่งปัน โดยเฉพาะในบริบทของสังคมไทย การทำทานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกคุณธรรมและสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับหลักของการพัฒนาจิตใจให้เป็นผู้ให้ที่ปราศจากความเห็นแก่ตัว การทำทานในวิถีพุทธช่วยพัฒนาจิตใจและฝึกการปล่อยวาง ผู้ที่ทำทานจะได้รับผลที่ทำให้เกิดความสุขในชีวิตและสร้างคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การทำทานจึงไม่ใช่เพียงแค่การบริจาคสิ่งของ หากแต่เป็นการฝึกตนผ่านการให้ การทอดกฐินที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งของปีช่วยสร้างความหมายในเชิงศาสนาที่ลึกซึ้ง และสร้างโอกาสให้เกิดการรวมกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน

2. ถิ่นฐานเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ และแบบแผนทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ผ่านทานและการทำบุญในสังคมไทยในบริบทของสังคมไทย การทำบุญทอดกฐินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ที่ผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พิธีกรรมนี้สร้างโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (experiential learning) ผ่านการทำบุญและการจัดกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การทอดกฐินไม่เพียงแต่เป็นการสร้างบุญกุศล แต่ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน คนที่เข้าร่วมในพิธีจะได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีไทย ขณะเดียวกันก็เรียนรู้ถึงหลักธรรม เช่น การให้และการแบ่งปัน การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเพียงแค่การฟังธรรม แต่ยังเป็นการปฏิบัติตามหลักธรรมด้วยการทำทานและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ

3. การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมไทย มิติการอนุรักษ์ บุญกฐินนั้นเป็นการส่งผ่านการเรียนผ่านประเพณีและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การทอดกฐินเป็นหนึ่งในพิธีกรรมที่สืบทอดกันมานานในสังคมไทย การทำบุญนี้ไม่เพียงแต่เป็นการสะท้อนถึงศรัทธาทางศาสนา แต่ยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชน การสืบทอดประเพณีนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างบุคคลในชุมชนและเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นในสังคม การสืบทอดประเพณีการทอดกฐินเป็นการสร้างความยั่งยืนในวัฒนธรรมและสังคมไทย การที่ชุมชนยังคงให้ความสำคัญกับการทำบุญและการมีส่วนร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาแสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อวัฒนธรรมที่มีรากฐานมายาวนาน การทำบุญนี้เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข โดยเฉพาะในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจกำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

กล่าวได้ว่า การทอดกฐินเป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนา ซึ่งสะท้อนถึงการเรียนรู้และฝึกฝนจิตใจในสังคมไทย การทำทานโดยเฉพาะการทอดกฐินมีความหมายลึกซึ้งทั้งในด้านศาสนาและวัฒนธรรมไทย พิธีนี้ไม่เพียงแต่เป็นการให้และแบ่งปัน แต่ยังเป็นการฝึกฝนคุณธรรมและการปล่อยวาง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา การทำบุญทอดกฐินช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติในชุมชน โดยให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีและหลักธรรมของพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งสร้างโอกาสในการเกิดความสามัคคีและการร่วมมือในชุมชน การสืบทอดประเพณีการทอดกฐินมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นในสังคม การทำบุญนี้ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพระสงฆ์และเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย การทอดกฐินจึงไม่เพียงเป็นการเสริมสร้างบุญกุศล แต่ยังเป็นการส่งต่อและอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีค่าของสังคมไทยในระยะยาว สามารถสรุปได้ ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงการเชื่อมโยงกฐินทานกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนวิถีพุทธ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการนำเสนอข้างต้น บทความวิชาการนี้นำเสนอการศึกษาบทบาทของกฐินทานในบริบทการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้วิถีพุทธในสังคมและวัฒนธรรมไทย การทำบุญกฐินไม่เพียงเป็นการแสดงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา แต่ยังเป็นกิจกรรมที่สะท้อนถึงความสามัคคี การสืบทอดประเพณี และการเรียนรู้ในชุมชน การทอดกฐินส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำงานร่วมกัน การถ่ายทอดความรู้ด้านประเพณีและวัฒนธรรม การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในชุมชน การมีส่วนร่วม

ร่วมในพิธีกรรมกฐินช่วยให้บุคคลพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการ การทำงานร่วมกัน และการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ผู้นิพนธ์ใคร่ขอเสนอแนะการศึกษาประเด็นศึกษาเพิ่มเติม 1. ควรมีการพัฒนายกระดับการศึกษาเป็นวิจัยเชิงลึก ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของการทอดกฐินต่อการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน เช่น การบริหารจัดการชุมชน และทักษะการทำงานร่วมกัน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและละเอียดมากขึ้น 2. ควรมีการศึกษาในลักษณะการศึกษาเปรียบเทียบ การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการทอดกฐินในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยและประเทศที่มีประเพณีทางศาสนาคล้ายกัน จะช่วยให้เห็นความแตกต่างและความเหมือนในวิธีการและผลกระทบ 3. ควรมีการศึกษาเชิงการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วม การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในพิธีการทอดกฐินเกี่ยวกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ได้รับจากกิจกรรมนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงมุมมองของผู้ที่มีประสบการณ์ตรง และ 4. มิติด้านการศึกษา ควรมีการพัฒนาโมเดลการเรียนรู้ การพัฒนาโมเดลการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำบุญกฐินและกิจกรรมทางพุทธศาสนาอื่น ๆ อาจช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในระดับชุมชน ทั้งนี้ ผู้นิพนธ์เห็นว่า สังคมและวัฒนธรรมไทยมีต้นทุนที่เป็นองค์ความรู้ท้องถิ่นซึ่งสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์สังคมไทยและเกี่ยวเนื่องพระพุทธศาสนาอย่างมาก หากมีการศึกษาเพิ่มเติมดังได้เสนอข้างต้นจะเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในบทบาทของกฐินทานและพิธีกรรมทางพุทธศาสนาในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชนในสังคมไทย

บรรณานุกรม

- กาญจนาณัฐ ประชาตุ. (2560). พระพุทธศาสนากับสังคมไทย: การยืนหยัดและท้าทายในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2548 – 2558). *วารสารศิลปการจัดการ*, 1(2), 103 – 118.
- ณัฐพร สิงห์สร, จิตติวิมล สุขป้อม, เรืองวิชัย นิลโคตร, วงษ์ศิริ เรืองศรี, และณัฐกรรณ์ ปะพาน. (2566). การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ชุมชนเป็นฐานตามวิถีพุทธธรรม: กรณีศึกษาวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร อำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี. *Journal of Buddhist Anthropology*, 8(4), 315 – 325.
- ณัฐพัชร สายเสนา, เรืองวิชัย นิลโคตร, จิตติวิมล สุขป้อม, ณัฐกรรณ์ ปะพาน และ ภาศพร เจริญลักษณ์. (2567). ทูทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดชัยนาท. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 11(8), 290 – 300.
- ไทยรัฐ. (2565). *กฐินสามัคคี...มหาบุญ มั่งครัทธา สู่บุญใหญ่*.
<https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2521613>

ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ (พ.ศ.2561 – 2580). (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา.เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1 – 71.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2544). *พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 14). บริษัท พิมพ์สวน จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2548). *สู่การศึกษาแนวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 20). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาโชติณีพิฐพนธ์ สุทธิจิตโต และคณะ. (2567). การใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อสร้างความสามัคคีในงาน บุญทอดกฐิน. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 9(1), 381 – 394.

พระมหาสมชัย กลิ่นจันทร์ และคณะ. (2559). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา: การพัฒนารูปแบบและวิธีการเชิงรุกของคณะสงฆ์ไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(1), 205 – 216.

ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร. (2559). การพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(3), 305 – 317.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิจิต หล่อจิระสุนท์กุล และจิราวัลย์ จิตรถเวช. (2555). การพัฒนาดัชนีและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับภาคของประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันพัฒนศาสตร์*, 6(1), 135 – 163.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺต). (2564). *การศึกษาเพื่อพัฒนาอารยธรรมให้สมบูรณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานสังเคราะห์ตัวชี้วัดด้านการศึกษาไทยตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. พรึกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *รายงานวิจัยการพัฒนาศักยภาพนานาชาติเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก*. บริษัท พรึกหวานกราฟฟิค จำกัด.

Connor, J.C. (1979). The nature of the quest for a sustainable society. In Coomer, J.C. (ed.). *Quest for a Sustainable Society*. Pergamon Press, New York.

Mebratu, D. (1998). Sustainability and sustainable development: Historical and conceptual review. *Environment Impact Assessment Review*, 18(6): 493–520.

ภาวะ

ผู้นำยุคการเปลี่ยนแปลงกับการประยุกต์หลักพุทธธรรม ในชีวิตประจำวัน: บริบทหลักทศพิธราชธรรม

พระมหาสิพันดอน ชันติโสภณ (สุวัณนะแสง) ^{1*}

รับบทความ: 6 ธันวาคม 2567 แก้ไขบทความ: 27 ธันวาคม 2567 ตอรับบทความ: 30 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาและการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามแนวพุทธศาสนา โดยเฉพาะการนำหลักทศพิธราชธรรมมาปรับใช้ในยุคปัจจุบัน ได้แก่ ทาน ศีล บริจาค ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความเพียร ความไม่โกรธ ความไม่เบียดเบียน ความอดทน และความเที่ยงธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำที่มีความรับผิดชอบ ความยุติธรรม และการเป็นแบบอย่างที่ดี ทาน และ บริจาค เน้นการให้และการช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งด้านการให้ทรัพย์สิน สิ่งของ และการให้โอกาสทางการศึกษา การดูแลผู้ที่ยากไร้ ซึ่งการใช้ทรัพยากรของผู้นำอย่างมีความรับผิดชอบสามารถช่วยพัฒนาสังคมและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแก่ประชาชน ศีล และ ความซื่อตรง เน้นส่งเสริมการประพฤติที่ดีทั้งในกาย วาจา และใจของผู้นำ การรักษารัตนประเพณีและกฎหมายที่ดีทำให้ผู้นำเป็นที่ยอมรับและมีความน่าเชื่อถือในสายตาของประชาชน ความอ่อนโยนและการไม่โกรธ ช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรและสังคม ความเพียร และ ความอดทน ช่วยให้ผู้นำสามารถเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง ไม่เบียดเบียน และ ความเที่ยงธรรม เป็นการสร้างความยุติธรรมในสังคม โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่รังแกผู้อ่อนแอกว่า การนำทศพิธราชธรรมมาปรับใช้ในการพัฒนาผู้นำเชิงคุณธรรมไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้นำมีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่ยังสามารถนำพาองค์กรและสังคมไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และช่วยให้ประชาชนสามารถเติบโตและมีชีวิตที่ดีขึ้นได้ ทศพิธราชธรรมเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรมและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทั้งในระดับองค์กรและระดับสังคม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ยุคการเปลี่ยนแปลง พุทธธรรม ทศพิธราชธรรม

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

* อีเมล: siphandone2017@gmail.com

Leadership in an Era of Change and the Integration of Buddhist Principles in Daily Life: The Tenfold Royal Virtues Framework

Phra Maha Siphandone Khantisopano (Souvanhnaseng) ^{1*}

Abstract

This article emphasizes the study and application of moral leadership based on Buddhist principles, particularly the adaptation of the Tenfold Royal Virtues (Dasabidhajjadhamma) in the modern era. These virtues include generosity (dana), morality (sila), sacrifice (pariccaga), honesty (ajjava), gentleness (maddava), perseverance (tapa), non-anger (akkodha), non-violence (avihimsa), patience (khanti), and impartiality (avirodhana). Together, they contribute to building leadership qualities characterized by responsibility, fairness, and exemplary behavior. Generosity and sacrifice emphasize acts of giving and helping others, whether through providing financial resources, material goods, opportunities for education, the development of water sources, or support for the underprivileged. Responsible use of resources by leaders can enhance social development and improve people's quality of life. Morality and honesty focus on encouraging leaders to act with integrity in body, speech, and mind. By preserving traditions and adhering to sound legal practices, leaders gain public trust and credibility. Gentleness and non-anger foster a friendly working atmosphere and build positive relationships within organizations and society. Perseverance and patience enable leaders to overcome challenges and obstacles with resilience. Non-violence and impartiality ensure fairness in society by preventing discrimination and protecting those who are weaker. Adapting the Tenfold Royal Virtues to the development of moral leadership not only strengthens leaders' self-confidence but also empowers them to guide organizations and society toward sustainable progress. This approach helps citizens to grow and achieve better lives. The Tenfold Royal Virtues serve as a crucial framework for developing leaders who are both morally upright and effective in management, at both organizational and societal levels.

Keywords: Leadership, Era of Change, Buddhist Principles, Tenfold Royal Virtues

¹ Doctoral student of Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Wang Noi District, Phra Nakhon Sri Ayutthaya, Thailand

* Email: siphandone2017@gmail.com

บทนำ

ภาวะผู้นำในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมความสุขและคุณภาพชีวิตของบุคลากร รวมถึงการพัฒนาองค์กรในระดับที่ยั่งยืน ผู้นำที่มีความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและนำกลยุทธ์ที่เหมาะสมมาใช้จะสามารถเสริมสร้างความสุขและความพึงพอใจในที่ทำงานได้ (Schaufeli, 2022) การสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและเอื้ออาทรช่วยลดความเครียดของบุคลากร และเพิ่มความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของพวกเขา (Teetzen et al., 2022) การใช้ภาวะผู้นำที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับทีมงานมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสุขและลดความเครียดในที่ทำงาน (Yukl, 2020) นอกจากนี้ การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงได้แสดงผลในเชิงบวกที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การสร้างความไว้วางใจในผู้นำและการสนับสนุนที่เหมาะสมทำให้บุคลากรรู้สึกมีความสุขและมั่นใจในองค์กร (Schaufeli, 2022) การพัฒนาภาวะผู้นำจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงานเท่านั้น แต่ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของบุคลากรในระยะยาว โดยการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงสามารถนำองค์กรไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างชัดเจน (Teetzen et al., 2022) ภาวะผู้นำในยุคการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญในการสร้างความสุขและคุณภาพชีวิตให้กับบุคลากร โดยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรจะช่วยลดความเครียดและเสริมสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว ส่งผลให้บุคลากรมีความสุขและประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาองค์กรและความยั่งยืนในระยะยาวได้

สังคมและวัฒนธรรมไทยมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับพระพุทธศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและประเพณีต่าง ๆ ของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามีความสำคัญในการพัฒนาตนเองและส่งเสริมให้เกิดสังคมที่ดี โดยเริ่มจากการพัฒนาตนเองไปจนถึงการสร้างครอบครัวและสังคมที่มีความสุข หลักธรรมพระพุทธศาสนา เช่น การให้ทาน การรักษาศีล และการฝึกสมาธิ เป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ความสมบูรณ์ทั้งในทางจิตใจและการดำเนินชีวิตในสังคม การปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง แต่ยังช่วยสร้างสังคมที่สงบสุขและมั่นคง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2563) นอกจากนี้การศึกษาในพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างพื้นฐานการศึกษาของสังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักธรรม (พระธรรมปิฎก, 2544) ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การศึกษาและการเรียนรู้แบบไม่มีขีดจำกัดกลายเป็นสิ่งสำคัญ แต่การรักษาหลักธรรมดั้งเดิมจะช่วยให้สังคมไทยรักษาอัตลักษณ์ของตนและสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ดีได้ การนำคุณธรรมจากพระพุทธศาสนามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันช่วยส่งเสริมการพัฒนาตนเองและสร้างความสุขในชีวิต เช่น การให้ทานและช่วยเหลือผู้อื่นสร้างความเมตตา การรักษาศีลส่งเสริมความดี การฝึกสมาธิช่วยให้จิตใจสงบ และการ

ฝึกความอดทนทำให้เราสามารถเผชิญกับอุปสรรคได้อย่างมั่นคง ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่มีความสุขและสังคมที่สงบสุข

บทความนี้มุ่งนำเสนอภาวะผู้นำในยุคการเปลี่ยนแปลง โดยเชื่อมโยงกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในชีวิตประจำวัน ผ่านบริบทของหลักทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม หลักทศพิธราชธรรมไม่เพียงสะท้อนถึงคุณธรรมที่เป็นแกนสำคัญของการบริหารงานและการเป็นผู้นำ แต่ยังเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยที่มีรากฐานอยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา บทความนี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของหลักการดังกล่าวในการส่งเสริมความยุติธรรม ความเสียสละ และความซื่อตรง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การประยุกต์หลักทศพิธราชธรรมในชีวิตประจำวันของผู้นำจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพในการนำพาองค์กรและสังคมไปสู่ความเจริญอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานของความเป็นธรรมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ภาวะผู้นำ: หลักการ และทักษะจำเป็นที่จะต้องพัฒนาสำหรับยุคการเปลี่ยนแปลง

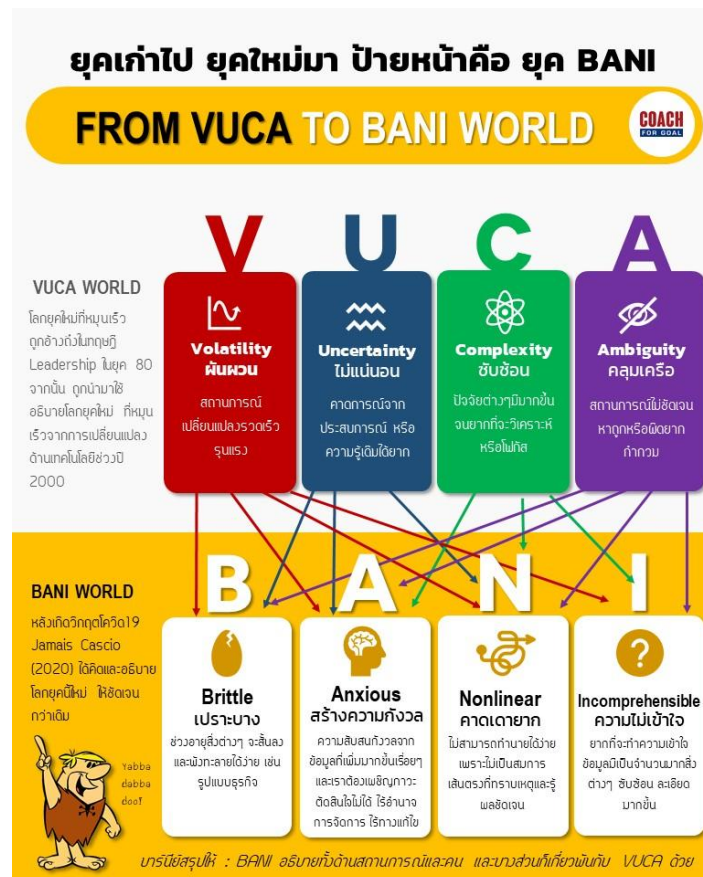
ยุคการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาองค์กรและสังคมไปสู่ความสำเร็จ โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุคนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้นำสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นทีมงานให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หลักการสำคัญของภาวะผู้นำในยุคนี้ประกอบด้วย ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability), การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Effective Communication), การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Leadership) และการสร้างความเชื่อมั่นในองค์กร (Trust-building Leadership) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการพัฒนาเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Northouse, 2018). ผู้นำที่ดีจะต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการสื่อสารให้สมาชิกในองค์กรเข้าใจทิศทางและเป้าหมายอย่างชัดเจน (Goleman, 2000) ข้อดีของการมีภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งในยุคการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การสร้างทิศทางที่ชัดเจนให้กับองค์กร การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน การกระตุ้นให้ทีมงานมุ่งมั่นต่อการบรรลุเป้าหมายและเพิ่มประสิทธิภาพของการตัดสินใจ (Yukl, 2010) ผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในองค์กรช่วยให้เกิดความร่วมมือที่ดีขึ้น และสามารถรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพขององค์กรในระยะยาว (Northouse, 2018) การตัดสินใจที่มีข้อมูลและการทำงานร่วมกันช่วยให้สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ผู้นำที่ดีไม่เพียงแต่มีทักษะในการจัดการองค์กรและการสร้างกลยุทธ์เท่านั้น แต่ยังต้องมีความสามารถในการสร้างจริยธรรมที่เข้มแข็งและความรับผิดชอบต่อองค์กรและสังคม โดยสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงความสามารถของทีมเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ยั่งยืน (Goleman, 2000) การดำเนินชีวิตในยุคการเปลี่ยนแปลงต้องการภาวะผู้นำที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ การสื่อสารที่ดี

การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน และการสร้างแรงบันดาลใจสามารถช่วยให้บุคคลรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างความมั่นคงและความเชื่อมั่นในตัวเองและผู้อื่น ทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในระยะยาว

ภาวะผู้นำเป็นแนวคิดที่ได้รับการศึกษาและประยุกต์ใช้ในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งมีแนวคิดที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไปตามแต่ละบริบทของสังคมและองค์กร แนวคิดของภาวะผู้นำจากต่างประเทศสามารถจำแนกได้เป็นหลายแบบ เช่น แนวคิดของภาวะผู้นำเชิงวัฒนธรรม (Cultural Leadership) ภาวะผู้นำเชิงจิตวิทยา (Psychological Leadership) หรือภาวะผู้นำในบริบทองค์กร (Organizational Leadership) โดยที่ภาวะผู้นำในสังคมต่าง ๆ จะสะท้อนถึงการสร้างแรงจูงใจ การกำหนดวิสัยทัศน์ และการส่งเสริมความร่วมมือภายในองค์กร (Bass, 1990; Northouse, 2018) จากการศึกษาในหลายประเทศ พบว่า ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้นมักจะประกอบไปด้วยลักษณะของความสามารถในการสื่อสาร วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ความโปร่งใสในการตัดสินใจ และความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา โดยเริ่มจากการมองว่าผู้นำเป็นคนที่มีความสัมพันธ์พิเศษหรือเกิดขึ้นจากลักษณะเฉพาะบุคคล (Trait Theory) ซึ่งเน้นความสามารถและคุณสมบัติของผู้นำที่เกิดจากสัญชาตญาณหรือทักษะส่วนบุคคล (Northouse, 2018) ต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นทฤษฎีที่เน้นการกระทำและพฤติกรรมของผู้นำ (Behavioral Theory) โดยมองว่า ผู้นำสามารถพัฒนาได้จากการฝึกฝนและประสบการณ์ในบริบทต่าง ๆ (Bass & Stogdill, 1990) จากนั้น ภาวะผู้นำได้มีการพัฒนาไปสู่ทฤษฎีที่เน้นการตัดสินใจที่เหมาะสมและการสร้างแรงบันดาลใจในผู้ตาม (Transformational Leadership) ซึ่งมองว่า ผู้นำมีบทบาทในการพัฒนาความสามารถและศักยภาพของทีมงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางบวก การพัฒนาต่อไปในทฤษฎีภาวะผู้นำยังคงมุ่งเน้นที่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยการใช้สไตล์การนำที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ตามสถานการณ์ (Situational Leadership) รวมทั้งการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมขององค์กรที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน

บนความเปลี่ยนแปลงยุคปัจจุบันได้กลายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หรือความท้าทายทางสิ่งแวดล้อม แนวคิดที่เรียกว่า VUCA และ BANI ได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายลักษณะของโลกในช่วงเวลาต่าง ๆ แนวคิดเหล่านี้ไม่เพียงช่วยให้เราเข้าใจธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง แต่ยังเสนอแนวทางในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ในทศวรรษ 1990 แนวคิด VUCA ได้รับการนำเสนอขึ้นครั้งแรกโดยกองทัพสหรัฐเพื่ออธิบายสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและมีความซับซ้อนสูงในสนามรบ ต่อมา แนวคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้ในวงการธุรกิจและการบริหารจัดการ โดย VUCA หมายถึงสภาพแวดล้อมที่มีความผันผวน (Volatility) ไม่แน่นอน (Uncertainty) ซับซ้อน (Complexity) และคลุมเครือ (Ambiguity) ตัวอย่างของสถานการณ์ที่สะท้อน VUCA ได้แก่ การระบาดของโรค COVID-19 ที่สร้างความไม่แน่นอนและทำให้หลายองค์กรต้องปรับตัวในช่วงเวลาสั้น ๆ (Bennett & Lemoine, 2014) แม้ว่า VUCA จะช่วยอธิบายความซับซ้อนได้ดีในระดับหนึ่ง แต่เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลและโลกาภิวัตน์ใน

ศตวรรษที่ 21 โลกได้เปลี่ยนแปลงไปในมิติใหม่ ซึ่งมีลักษณะเปราะบางและยากต่อการเข้าใจ แนวคิด BANI ได้ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายลักษณะของโลกยุคนี้ โดยประกอบด้วย ความเปราะบาง (Brittle) วิถีกังวล (Anxious) ไม่เป็นเชิงเส้น (Nonlinear) และ ยากต่อความเข้าใจ (Incomprehensible) (Cascio, 2020) เช่น ระบบสาธารณสุขที่ดูเหมือนมั่นคงแต่กลับพังทลายได้ง่ายในช่วงวิกฤต หรือความก้าวหน้าของปัญญาประดิษฐ์ที่ซับซ้อนเกินกว่าที่คนทั่วไปจะเข้าใจ

ภาพที่ 1 แสดงการเชื่อมโยงยุคการเปลี่ยนแปลง VUCA สู่ BANI

ที่มา: <https://www.coachforgoal.com/blog/topic/%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%81-vuca-world-%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B9%88-bani-world>

ตามปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงตามยุคของ VUCA และ BANI ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และการพัฒนาองค์กร การปรับตัวได้กลายเป็นความจำเป็นในการเผชิญหน้ากับความท้าทายแนวทางสำคัญในการปรับตัว เช่น การสร้างความยืดหยุ่น (Resilience) องค์กรและบุคคลต้องพัฒนาความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลง เช่น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในกระบวนการทำงาน และการจัดการกับความเสี่ยงที่ไม่คาดคิด (Hamel & Valikangas, 2003) การเรียนรู้และปรับตัว (Adaptive

Learning) บุคคลต้องพัฒนาทักษะใหม่อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง เช่น การพัฒนาทักษะดิจิทัลและการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว (Heifetz et al., 2009) การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ปัญหาที่ซับซ้อนในยุค BANI ต้องการความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งในระดับองค์กร รัฐบาล และประชาสังคม เพื่อหาวิธีแก้ไขร่วมกัน และ การสร้างความชัดเจนและลดความสับสน องค์กรต้องมุ่งเน้นการสื่อสารอย่างชัดเจนและโปร่งใสเพื่อสร้างความเข้าใจในทิศทางร่วมกัน

กล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำในยุคการเปลี่ยนแปลงต้องการความสมดุลระหว่างการมองภาพรวมและการจัดการความเปลี่ยนแปลงอย่างคล่องตัว ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ยืดหยุ่น และมีทักษะการปรับตัวจะสามารถพาทีมและองค์กรไปสู่ความสำเร็จในอนาคตได้

ทศพิธราชธรรม: ธรรมของผู้ปกครอง และการประยุกต์ใช้

พระพุทธศาสนามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์โดยไม่แบ่งแยกชนชั้นวรรณะ หลักธรรมที่พระพุทธศาสนานำเสนอเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนาตนเองในทุกมิติ ทั้งด้านคุณธรรมและความรู้สึกตัวในชีวิตประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและจิตวิญญาณของปัจเจกบุคคล นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดี มีความสุข และสันติภาพ การศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมนี้เปิดโอกาสให้บุคคลพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ในทุกช่วงชีวิต หลักธรรมยังส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจคุณค่าของการแสวงหาความจริง ความรู้ และการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย ผลลัพธ์ของการปฏิบัติหลักธรรมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงตัวบุคคล แต่ยังส่งต่อไปยังครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยสร้างสังคมที่มีความสุขและความเข้าใจในวัฒนธรรมร่วมกัน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564) พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเติบโตทั้งทางจิตใจและปัญญา การศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนาไม่เพียงช่วยให้เราเข้าใจความจริงของชีวิต แต่ยังสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงความคิดและความเชื่อ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาตนเอง หลัก "การศึกษาตลอดชีวิต" (Lifelong Education) เป็นอีกหนึ่งแนวคิดที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ซึ่งสอนให้มนุษย์พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตระหนักถึงคุณค่าของการมีชีวิต นอกจากนี้ การศึกษาทางพระพุทธศาสนายังช่วยให้เราเข้าใจและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย การศึกษานี้ส่งเสริมให้บุคคลดำเนินชีวิตด้วยสติและปัญญา ตระหนักถึงบทบาทของตนในสังคม และสร้างความเข้าใจในบริบทของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมวงกว้าง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2548)

กล่าวโดยสรุป การศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยพัฒนาทั้งชีวิตส่วนตัวและสังคม ด้วยการฝึกฝนตนเองตามหลักธรรม บุคคลจะสามารถดำเนินชีวิตด้วยสติ ปัญญา และความสำเร็จทั้งในมิติของจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกันกับหลักทศพิธราชธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับที่สามารถจะประยุกต์ในการบริหารสำหรับผู้ในยุคการเปลี่ยนแปลงได้

ทศพิธราชธรรม: ความหมาย และหลักการตามแนวพุทธ

ทศพิธราชธรรม (Ten Royal Virtues) เป็นหลักธรรมที่ใช้ในการปกครองบ้านเมืองตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองแก่ประชาชนและประเทศชาติ (องอาจ จิระอร, 2557; สุเมธ ตันติเวชกุล, 2549) หลักธรรมนี้แบ่งออกเป็น 10 ข้อ ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมสูงสุดในการบริหารราชการแผ่นดินและปกครองประชาชน หลักธรรมนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมให้ผู้นำสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นคงในสังคม โดยการนำทศพิธราชธรรมมาปรับใช้สามารถลดปัญหาการทุจริตและความขัดแย้ง อันเป็นปัจจัยสำคัญของสังคมที่สงบสุข การปกครองบ้านเมืองในพระพุทธศาสนามีการยึดหลักทศพิธราชธรรมที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้ปกครอง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศและประชาชน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2563; วราภรณ์ ผูกพันธ์, 2559) ดังนี้

1. ทาน หมายถึง การให้ การให้เป็นพื้นฐานของความเอื้ออาทรและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำกับประชาชน การที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานทรัพย์สิ่งของให้กับผู้ที่เดือดร้อนจากภัยพิบัติหรือความยากจน เป็นการสร้างความเป็นพี่น้องและเป็นการสนับสนุนให้เกิดความสามัคคีในสังคม
2. ศีล หมายถึง การรักษาศีล การรักษาศีลเป็นการแสดงถึงความสะอาดและความถูกต้องในจิตใจของผู้ปกครอง การที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติตามหลักศีลธรรมนั้นไม่เพียงแต่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในผู้นำและระบบการปกครอง
3. บริจาค หมายถึง การบริจาค การบริจาคถือเป็นการส่งเสริมความเสียสละและการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างไม่หวังผลตอบแทน โดยการที่ผู้ปกครองทรงบริจาคเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น การสร้างโรงพยาบาล โรงเรียน หรือการให้ความช่วยเหลือในยามภัยพิบัติ ช่วยให้สังคมเกิดความเป็นธรรมและยุติธรรม
4. อาชวะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติที่สำคัญในการปกครองประเทศที่ยั่งยืน ผู้นำที่มีความซื่อสัตย์จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศและความเจริญรุ่งเรืองของสังคม
5. มัททวะ หมายถึง ความอ่อนโยน ผู้นำที่มีความอ่อนโยนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนและรับฟังปัญหาของผู้คน การที่พระมหากษัตริย์ทรงแสดงความเมตตาและความเอาใจใส่ในทุกด้านของชีวิตประชาชน ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าได้รับการดูแลอย่างแท้จริง
6. ตบะ หมายถึง ความเพียร ความเพียรในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสิ่งที่ผู้นำทุกคนควรมี การที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้เวลาทรงงานเพื่อพัฒนาโครงการต่างๆ ในการช่วยเหลือประชาชน เช่น โครงการพระราชดำริ เป็นตัวอย่างที่ดีในการบรรลุผลตามเป้าหมาย
7. อักโกธะ หมายถึง ความไม่โกรธ การมีความอดทนและสามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้สำคัญอย่างยิ่งในการปกครอง ความไม่โกรธช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปในทางที่สมดุลและสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. อวิหิงสา หมายถึง ความไม่เบียดเบียน ผู้นำที่ไม่เบียดเบียนจะสร้างสังคมที่มีความสงบสุข โดยการไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งหรือความรุนแรง ทั้งในระดับการปกครองและในสังคมทั่วไป

9. ขันติ หมายถึง ความอดทน การอดทนต่อความยากลำบากหรือปัญหาต่างๆ เป็นคุณสมบัติที่สำคัญในการปกครอง ผู้นำที่มีความอดทนจะสามารถรับมือกับการท้าทายต่างๆ ได้ดีกว่าและสามารถนำพาประชาชนให้ผ่านพ้นวิกฤตต่างๆ ได้

10. อวิโรธนะ หมายถึง ความเที่ยงธรรม ความเที่ยงธรรมเป็นการรักษาความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม การตัดสินใจของผู้ปกครองเป็นไปในแนวทางที่ไม่ลำเอียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก

กล่าวได้ว่า ทศพิธราชธรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความสงบเรียบร้อยและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคม การปฏิบัติตามหลักเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้ผู้นำมีคุณธรรม แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมและประเทศชาติ

ยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลักธรรมดังกล่าวยังคงมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นกรอบแนวคิดที่ช่วยสร้างสมดุลระหว่างความสำเร็จทางการบริหารและความเป็นธรรมในสังคม ทำให้ผู้นำสามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

ภาพที่ 2 พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงใช้ทศพิธราชธรรมในการปกครองบ้านเมืองให้เกิดความสงบสุข ตลอดรัชสมัย

ที่มา: <https://www.posttoday.com/politics/460418>

การประยุกต์ใช้ ทศพิธราชธรรม กับภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลง

สถานการณ์ปัจจุบัน มีความสำคัญยิ่งในการนำพาประเทศหรือองค์กรไปสู่ความสำเร็จท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและท้าทาย โดยการเชื่อมโยงหลักธรรมเหล่านี้กับทฤษฎีและคุณสมบัติของผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมและสามารถสร้างความยั่งยืนได้ในหลายด้าน ดังนี้

1. นโยบายการสร้างเชื่อมั่นผ่านการให้และการสนับสนุน ผู้นำควรส่งเสริมการให้ทรัพยากรและความรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชนหรือองค์กร การตั้งนโยบายที่เน้นการแบ่งปันและการสนับสนุนในสภาวะแห่งการเปลี่ยนแปลงสามารถสร้างความร่วมมือและความมั่นใจในความยั่งยืน

2. นโยบายการส่งเสริมความซื่อสัตย์ในทุกการตัดสินใจ การสร้างความไว้วางใจในผู้นำเป็นสิ่งสำคัญ โดยการตั้งนโยบายที่ให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์และความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจจะช่วยให้ประชาชนและสมาชิกในองค์กรมั่นใจในการดำเนินงาน

3. นโยบายการสร้างความสุขและยุติธรรมในสังคม การประยุกต์ใช้หลักการไม่เบียดเบียนและความเที่ยงธรรมในการตัดสินใจจะเสริมสร้างสังคมที่มีความสมดุล ผู้นำควรตั้งนโยบายที่ไม่เพียงแคร์รับฟังทุกฝ่าย แต่ต้องยืนยันการตัดสินใจที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

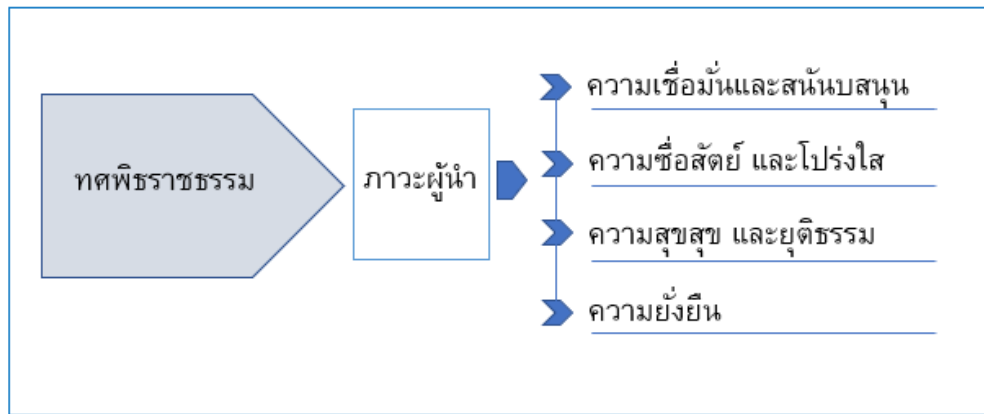
4. นโยบายการสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนผ่านการพัฒนาความสามารถและความร่วมมือ การตั้งนโยบายที่ส่งเสริมให้ผู้นำและผู้ร่วมงานมีความเพียรและความอดทนในการเผชิญหน้ากับอุปสรรคในช่วงการเปลี่ยนแปลงจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในองค์กรหรือประเทศ

การใช้หลัก ทศพิธราชธรรม ในการสร้างนโยบายการปกครองและการบริหารจัดการจะช่วยให้ผู้นำสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในยุคปัจจุบัน โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและความยั่งยืนในทุกมิติของการพัฒนา กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้ ทศพิธราชธรรม กับภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงนั้นจะทำให้ผู้นำมีคุณธรรมที่สามารถนำพาสังคมหรือองค์กรผ่านความท้าทายต่างๆ โดยใช้หลักการที่มีความยุติธรรม โปร่งใส และมีความเข้าใจต่อความต้องการของประชาชนหรือสมาชิกในองค์กร

องค์ความรู้จากการศึกษา

การประยุกต์ใช้ทศพิธราชธรรมในการพัฒนาผู้นำในยุคการเปลี่ยนแปลงสามารถสร้าง องค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยให้ผู้นำสามารถนำพาองค์กรหรือประเทศไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน โดยหลักการทศพิธราชธรรม ได้แก่ ทาน ศีล ความซื่อสัตย์ ความอ่อนโยน ความเพียร ความอดทน ความไม่เบียดเบียน และความเที่ยงธรรม ล้วนมีบทบาทในการเสริมสร้างผู้นำที่มีคุณธรรมและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในโลกที่มีความไม่แน่นอนได้ โดยการนำทศพิธราชธรรมมาใช้ ผู้นำสามารถประยุกต์ใช้เชื่อมโยง ประกบด้วย มิติสร้างความเชื่อมั่นและสนับสนุน โดยการให้ทรัพยากรและความรู้แก่ชุมชนหรือองค์กร มิติส่งเสริมความซื่อสัตย์และโปร่งใส ในการตัดสินใจเพื่อสร้างความไว้วางใจ มิติสร้างสังคมที่สงบสุขและยุติธรรม โดยการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีพัฒนาความยั่งยืน ผ่านการเสริมสร้างความเพียรและอดทนในการเผชิญกับ

อุปสรรค กล่าวได้ว่า การประยุกต์ใช้ทศพิธราชธรรมทำให้อำนาจสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน โดยเน้นการบริหารจัดการที่ยุติธรรมและโปร่งใส สามารถสรุปได้ตามภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 แสดงองค์ความรู้จากการศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

บทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาและการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามแนวพุทธศาสนา โดยเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและองค์กร ผ่านการนำหลัก ทศพิธราชธรรม มาปรับใช้ในการพัฒนาผู้นำในปัจจุบัน โดยหลักทศพิธราชธรรมประกอบด้วย 10 ประการที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำที่มีความรับผิดชอบและยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างมีความรับผิดชอบ การรักษาความซื่อสัตย์ และการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในองค์กรและสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการนำเสนอบทความครั้งนี้ การนำทศพิธราชธรรมมาปรับใช้ในภาวะผู้นำสามารถเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในสังคมและองค์กรที่ต้องการความยั่งยืน ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจะสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดี และส่งเสริมการพัฒนาที่มีคุณภาพในองค์กร การเสริมสร้างผู้นำที่มีความสามารถในการปรับตัวและการบริหารจัดการภายใต้ความยุติธรรมและการไม่เลือกปฏิบัติจะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กรหรือสังคมเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอการเขียนบทความครั้งต่อไป บทความในครั้งถัดไปควรมุ่งเน้นการศึกษา ภาวะผู้นำในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดยใช้หลักทศพิธราชธรรมเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทั้งในองค์กรและสังคม และควรนำเสนอกรณีศึกษาจากการนำหลักธรรมดังกล่าวไปปรับใช้ในการสร้างความ

ยั่งยืนและการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในภาครัฐหรือองค์กรเอกชน เพื่อให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพการนำหลักการเชิงคุณธรรมเหล่านี้ไปปฏิบัติในโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2544). *พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 14). บริษัท พิมพ์สวน จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2548). *สู่การศึกษาแนวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- วารสารณัฏฐพันธ์. (2559). *ทรงครองราชย์ด้วยทศพิธราชธรรม*.
<https://www.posttoday.com/politics/460418>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2563). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต.
- _____. (2564). *การศึกษาเพื่อพัฒนาอารยธรรมให้ลุ่มนาม* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *หลักธรรม หลักทำตามรอยพระยุคลบาท* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องอาจ จิระอร. (2557). *มงคลชีวิตจากทศพิธราชธรรม*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- Bass, B. M. (1990). *Bass & Stogdill's Handbook of Leadership: Theory, Research, and Managerial Applications*. Free Press.
- Bennett, N., & Lemoine, J. G. (2014). *What VUCA really means for you*. Harvard Business Review.
- Cascio, J. (2020). *Facing the age of chaos*. Medium.
- Goleman, D. (2000). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.
- Hamel, G., & Valikangas, L. (2003). The quest for resilience. *Harvard Business Review*, 81(9), 52-63.
- Heifetz, R. A., Grashow, A., & Linsky, M. (2009). *The practice of adaptive leadership: Tools and tactics for changing your organization and the world*. Harvard Business Press.
- Northouse, P. G. (2018). *Leadership: Theory and practice* (8th ed.). Sage Publications.

Schaufeli, W. B. (2022). *The impact of engaging leadership on employee engagement and team effectiveness: A longitudinal, multi-level study*. PLOS ONE.

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0264851>

Teetzen, F., Bürkner, P. C., Gregersen, S., & Vincent-Höper, S. (2022). The mediating effects of work characteristics on the relationship between transformational leadership and employee well-being: A meta-analytic investigation. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(5), 3133.

<https://doi.org/10.3390/ijerph19053133>

Yukl, G. A. (2020). *Leadership in organizations* (9th ed.). Pearson Education.